

JÄRVI-POHJANMAAN ALUEIDENKÄYTÖN SUUNNITELMA

Loppuraportti 27.1.2012

SISÄLTÖ

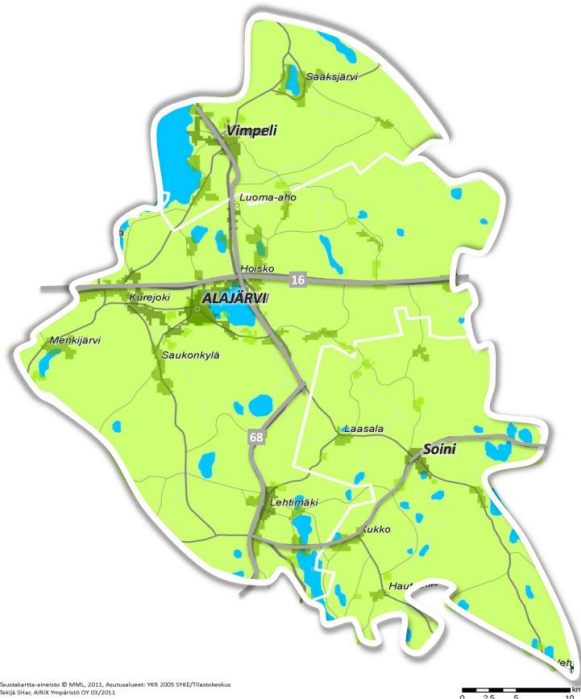
1. ALUKSI	2	3. VALITUN MALLIN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	19
Järvi-Pohjanmaa	2	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT)	
Strateginen alueidenkäytön suunnitelma	2	toteuttaminen	20
Prosessi ja vuorovaikutus	2	Alueidenkäytön suunnitelmalle asetettujen	
visio	4	tavoitteiden toteuttaminen.....	20
Tavoitteet	4	Vaikutusten arviointi teemoittain.....	20
2. JÄRVI-POHJANMAAN ALUEIDENKÄYTÖN		4. TOIMENPIDEOHJELMA	22
SUUNNITELMA	6	5. KUNNITTAIN TARKASTELTAVAT ALUEET.....	25
Rakennemallivaihtoehdot	6	6. SEURANTA	29
Vaihtoehtojen vertailu ja vaikutusten arviointi ..	10	7. TIIVISTELMÄ.....	30
Valittu rakennemalli	12		
Asuminen	14		
Liikenne.....	15		
Palvelut ja elinkeinot	16		
Matkailu ja virkistys	17		
Kyläverkko	18		

Kuvat: Alajärven kaupunki

1. ALUKSI

JÄRVI-POHJANMAA

Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue on **Alajärven kaupungin sekä Soinin ja Vimpelin kunnan** muodostama alue Etelä-Pohjanmaalla. Yhteensä Järvi-Pohjanmaalla asuu noin 16 000 asukasta ja kokonaispinta-ala (ml. maa- ja vesialueet) on n. 1960 km².

Kuva 1. Järvi-Pohjanmaa (taustakuva Liidea Oy).

STRATEGINEN ALUEIDENKÄYTÖN SUUNNITELMA

Strateginen alueidenkäytön suunnitelma on alueen rakennetta koskeva yhteinen näkemys, jonka pohjalta määritetään mm. maankäytön mitoitusperusteet, keskusta-alueiden, taajamien ja kyläalueiden tavoiteltu kehitys, kaupan ja muun yritystoiminnan kehityshankkeet, liikenneverkon kehittyminen sekä Järvi-Pohjanmaan maankäyttöpolitiikan periaatteet. Osana suunnitelmaa luodaan Järvi-Pohjanmaan strategiselle alueidenkäytölle yhteinen tulevaisuuden kuva, visio. Järvi-Pohjanmaan strategisen alueidenkäytön suunnitelman tähtäin on vuoteen 2030.

Strateginen alueidenkäytön suunnitelma ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukainen aluevarausyleiskaava, eikä oikeusvaikutteinen kaava. **Vaikka strategista kaavaprosessia ei ole laissa säädelty, tässä prosessissa on noudatettu vuorovaikutteisuutta, suunnitteluosapuolten kuulemista ja avoimen suunnittelukäytännön periaatteita.**

Keskeisiä teemoja suunnittelussa ovat mm. alueen vetovoimaisuuden lisääminen, elinkeinoelämän edellytysten parantaminen, asumisen eri muotojen kehittäminen, keskustojen sekä kyläalueiden kehittäminen sekä ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaaminen alueidenkäytön osalta. Suunnitelmassa huomioidaan Järvi-Pohjanmaan kuntien kehittämismahdollisuudet sekä itsenäisinä kuntina että kokonaisuutena.

PROSESSI JA VUOROVAIKUTUS

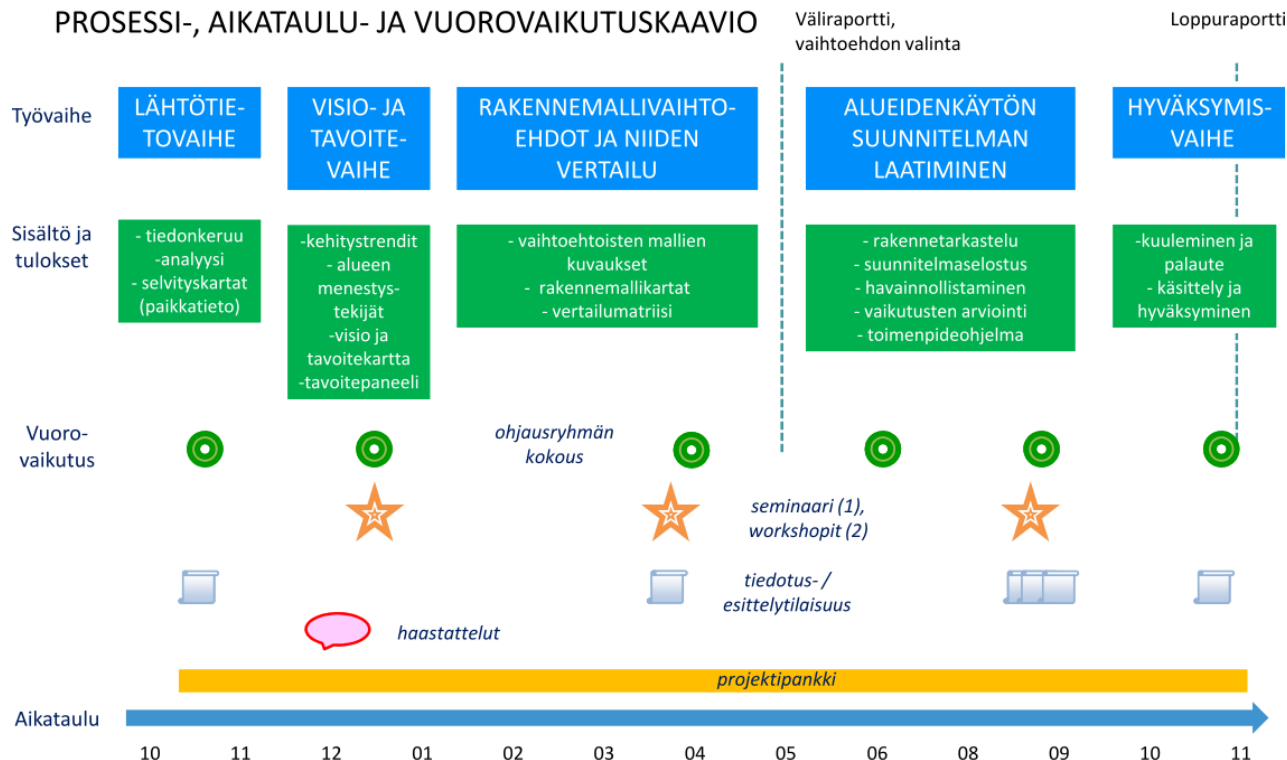
Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelma on pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä hanke, jossa Järvi-Pohjanmaan alueelle on luotu sisällöltään ja mitoitukseltaan erilaisia rakennemallivaihtoehtoja kuvaamaan vaihtoehtoisia tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen ratkaisuja.

Alueidenkäytön suunnitelma -työssä tärkeää on ollut itse prosessi. Vuorovaikutteisen, ideoita keräävän ja avoimen suunnittelun kautta on koottu asukkaita, yrittäjiä, nuoria ja muita seudun toimijoita hahmottamaan Järvi-Pohjanmaan tulevaisuutta. Järvi-Pohjanmaan kuntien päättäjät ovat osallistuneet aktiivisesti alueidenkäytön suunnitelmatyöhön sen kaikissa vaiheissa.

Keskeisiä menetelmiä alueidenkäytön suunnitelman laatimisessa ovat olleet mm. ohjausryhmätyöskentely, vuorovaikutustyöpajat, ZEF-kyselytyökalu, keskeisten toimijoiden haastattelut, tavoitetyöskentely ja nykytila-analyysi (mm. tilastotoselvitykset, karttatarkastelut).

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelma 2030

PROSESSI-, AIKATAULU- JA VUOROVAIKUTUSKAAVIO

Kuva 2. Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelma -työn prosessi-, aikataulu- ja vuorovaikutuskaavio.

Työ alkoi lähtötietovaiheella, jossa kerättiin alueidenkäytön kannalta keskeisiä suunnitelmia ja strategioita ja muodostettiin niiden analyysin pohjalta Järvi-Pohjanmaan maankäytön kehittämisen lähtökohdat. Visio- ja tavoitevaiheessa koottiin yhteen erilaisia kehittämisen tavoitteita, jota tarkennettiin ja kytkettiin maankäyttöön. Rakennemallivaihtoehtoja laadittiin kaikkiaan neljä ja niitä vertailtiin toisiinsa sekä nykykehityksen mukaiseen ns. 0+ -vaihtoehtoon. Lopullinen rakennemalli ja alueidenkäytön suunnitelman sisältö muodostettiin usean vaihtoehtojen yhdistelmänä. Valittu alueidenkäytön suunnitelman sisältö kuvattiin tekstisisältöinä ja karttoina. Keskeinen osa sisältöä on aikataulutettu ja vastuutahoille osoitettu toimenpideohjelma. Lisäksi on laadittu valittua ratkaisua koskeva vaikutusten arviointi. Strateginen alueidenkäytön suunnitelma hyväksytään kunkin kaupungin / kunnan päätöksenteossa.

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelma -työssä vuorovaikutusta on ylläpidetty kuntalaisille etenkin avoimen projektipankin kautta sekä vuorovaikutustilaisuuksien kautta. Työssä on toteutettu seuraavat vuorovaikutusta palvelevat seminaarit ja työpajat:

- 25.1.2011 valtuustoseminaari
- 16.–17.3.2011 lukiolaisten työpajat Alajärvelä ja Vimpelissä

- 16.3.2011 yrittäjäillat: teollisuusyritykset, palveluyritykset
- 11.5.2011 kaupan kehittämisryhmä
- 2.-3.11.2011 valtuustoinfot
- 7.11.2011 yleisötilaisuus

Tavoitteiden asettelussa kuntien päättäjät ovat saaneet esittää tavoitteita valtuustoseminaarissa, Järvi-Pohjanmaan yrittäjät yrittäjäilloissa, alueen nuoret lukien työpajoissa ja sen lisäksi asukkaiden ja muuta palautetta on kerätty hankkeen projektipankin, nuorten aluefoorumin sekä sosiaalisen median kautta.

Rakennemalliehdotus-vaiheessa hankkeessa järjestettiin valtuustoinfot sekä yleisötilaisuus, joka oli tarkoitettu kaikille osallisille. Yleisötilaisuudessa esiteltiin rakennemallityötä ja valittua rakennemalliehdotusta. Sen lisäksi yleisötilaisuuteen osallistuneilla oli mahdollisuus esittää ehdotuksia toimenpiteiksi ja kehittämis-kohteiksi. Osallisilla on ollut mahdollisuus koko hankkeen ajan antaa palautetta projektipankin kautta. Työryhmissä työskentely on lisännyt vuorovaikutusta asukkaiden, kuntien ja suunnittelijoiden välillä.

Rakennemallityötä on ohjannut ohjausryhmä. Ohjausryhmän kokoonpano on ollut seuraava:

Alatalo Matti, pj	Soinin kunta
Kariluoma Markku, 1. vpj	Alajärven kaupunki
Harju Tapani, 2. vpj	Vimpelin kunta
Hänninen Jouni	Järvi-Pohj. tekn. Itk
Joensuu Heikki	Järvi-Pohj. tekn. Itk
Joensuu Jukka	Alajärven kaupunki
Keisala Juha-Pekka	Soinin kunta
Laasanen Juhani	Vimpelin kunta
Lakaniemi Kari	Vimpelin kunta
Moisio Kalevi	Alajärven kaupunki
Määttä Reino	Soinin kunta
Niemi Anne	Vimpelin kunta
Rasinmäki Mikko	Soinin kunta
Rintamäki Esko	Alajärven kaupunki
Ukonmäki Kauko	Alajärven kaupunki
Vähäajylkkä Kimmo, siht.	AIRIX Ympäristö Oy

Hankeen konsulttina on toiminut AIRIX Ympäristö Oy, jossa työstä ovat vastanneet suunnittelupäällikkö, FM Kimmo Vähäajylkkä ja projektipäällikkö, FM, KTM Susanna Harvio. Työn alikonsulttina on toiminut ekotehokkuuden ja ilmastomuutosvaikutusten osalta VTT erityisasiantuntijanaan Irmeli Wahlgren.

VISIO

Vetovoimainen Järvi-Pohjanmaa on tunnettu ja arvostettu yhteistoiminnastaan. Menestyvät ja kasvavat yritykset houkuttelevat alueelle uutta työvoimaa ja lisäävät elinvoimaisuutta. Yhteistyö ja uudet innovatiiviset ratkaisut mahdollistavat tulevaisuuden haasteista selviytymisen ja laadukkaita palvelut.

Järvi-Pohjanmaan visio painottaa yhteistyötä, elinkeinon elämisen aktiivista kehittämistä, hyvää palvelutarjontaa ja uusien mahdollisuuksien hakemista. Maankäytössä visio voi tarkoittaa mm. kuntarajat ylittävää yhteistä maankäytön suunnittelua, jossa kehittämis-työhyökkeet ja -alueet voivat toteutua rajoista riippumatta. Vision sisällön mukaisesti maankäytössä tulee edistää yritysten laajenemis- ja sijoittumiskykyä mm. turvaamalla riittävä ja houkutteleva yritystontti-tarjonta. Maankäytön keinoin tuetaan yksityisten ja julkisten palvelujen kehittämistä mm. ohjaamalla uusi rakentaminen palvelujen läheisyyteen ja tiivistämällä yhdyskuntarakennetta. Uudet houkuttelevat asuinra-

kentamisen alueet, liittymäalueiden kehittäminen, elävät ja vetovoimaiset keskustat sekä virkistysyhteyksien monipuolinen kehittäminen vastaavat innovaati-oille asetettuihin haasteisiin.

TAVOITTEET

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman tarkoi-tuksena on ohjata Järvi-Pohjanmaan tulevaa maankäyt-töä vuoteen 2030 saakka. **Tavoitteena on lisätä alueen kilpailukykyä, luoda uusia työpaikkoja, tarjota yrityksille hyviä sijoittumisalueita ja asukkaille viihtyisiä asuin ympäristöjä.** Keskeistä suunnitelmassa on maan-käytön keinoin turvata Järvi-Pohjanmaan kuntien kehitysmisedellytykset.

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelmatyön tavoitteiden taustalla on tarkasteltu megatrendejä ja paikallisia muutostekijöitä. **Suunnitelma ottaa huomi-oon valtakunnalliset, maakunnalliset, seudulliset ja kunnalliset tavoitteet.** Muita tavoitteita on koottu työn kuluessa työryhmiltä, valtuustolta, nuorilta ja yrittäjiltä. Näiden lisäksi on muodostettu yhdessä kehittämistä-voitteita.

Järvi-Pohjanmaata koskevia valtakunnallisia alueiden-käyttötavoitteita ovat erityisesti:

- ❑ Toimiva aluerakenne
- ❑ Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäris-tön laatu
- ❑ Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
- ❑ Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
- ❑ Luonto- ja kulttuuriympäristöinä

Suunnitelmassa on otettu huomioon myös Etelä-Pohjanmaan maakunnan kehittämisen visio ja kehittä-mistavoitteet. Tavoitteena on vahvistaa Järvi-Pohjanmaata osana kehittyvää maakuntaa ja luoda Etelä-Pohjanmaalle Seinäjoen kasvukeskuksen ja kas-vun ydinvyöhykkeen ohella tasapainoinen ja elinvoi-mainen aluerakenne.

Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2030 visio:

Etelä-Pohjanmaa on hyvinvointia edistävä, kan-sallisesti ja kansainvälisesti vetovoimainen yrit-täjäys- ja kulttuurimaakunta

Etelä-Pohjanmaan keskeisiä kehittämistavoitteita ovat:

1. Inhimillisen pääoman vahvistaminen
2. Uudistamiskykyisten elinkeinojen, palveluiden ja yrittäjyyden kehittäminen
3. Luontoarvoihin ja uudistuviin luonnonvaroihin pohjautuvan energia- ja ympäristöosaamisen vahvistaminen
4. Hyvän saavutettavuuden ja monipuolisten liikenneverkkojen parantaminen osana kehityskäytävää Helsinki-Tampere-Seinäjoki-Oulu
5. Keskusten, taajamien ja kylien rakenteen tiivistyminen huolehtien riittävän tehokkaasta alueidenkäytöstä sekä alueiden välisestä vuorovaikutuksesta

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman tavoitteet on muodostettu valtakunnallisia, maakunnallisia ja paikallisia tavoitteita yhdistellen. Keskeistä tavoitteiden asettelussa on saada käännettyä Järvi-Pohjanmaan taantuva väestö- ja työpaikkakehitys kasvuun ja muutoliike positiiviseksi. Aivan erityinen huolenaihe seudulla on nuorten poismuutto. Elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kehittymisedellytysten varmistaminen luo lähtökohta uusien työpaikkojen syntymiselle, uusille investoinneille ja tulomuutolle. Kehittämisessä on tärkeää huomioida nuorten ja työikäisten lisäksi ikääntyneet ihmiset. Alue- ja yhdyskuntarakenteen tulee olla nykyistä toimivampi, kustannustehokkaampi ja ympäristön kannalta kestävämpi.

Keskeiset kehittämistavoitteet

1. Nuorten (tulevaisuuden työvoiman) palaaminen kotiseudulleen
 - Houkuttelevien tonttien ja asuntojen tarjoaminen järvinäköalalla
 - Hyvien kaupallisten ja julkisten palvelujen tarjoaminen keskustoissa
 - Virkistys-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen tarjonta lähellä asuinalueita
2. Liike-elämän kehittäminen ja uusien investointien saaminen Järvi-Pohjanmaalle
 - Valtatieyhteyksien ja niiden liittymäalueiden palvelujen kehittäminen
 - Vaihtoehtoisten ja houkuttelevien yritystonttien tarjonta helposti saavutettavilta alueilta
 - Lakeaharjun ja Vuorenmaan matkailukeskusten kehittäminen
3. Laadukkaan elämän ja hyvinvoinnin turvaaminen kaikille ikäryhmille
 - Lähipalvelujen turvaaminen ohjaamalla uusi rakentaminen palvelujen läheisyyteen
 - Maaseutuasumisen ja siihen liittyvien elinkeinojen kehittäminen kyläympäristöissä
 - Ihmisten välistä yhteydenpitoa ja tapaamisia aktivoivat keskustat (torit ja kävelyalueet)
4. Taloudellisen, kestävän ja toimivan aluerakenteen luominen
 - Tiiviin ja autoilua vähentävän yhdyskuntarakenteen luominen
 - Elinvoimaisen ja kuntatalouden kannalta tehokkaan rakenteen luominen kaavoituksella

Kuva 3. Järvi-Pohjanmaan alueiden käytön suunnitelman taustalla olevat tavoitteet.

2. JÄRVI-POHJANMAAN ALUEIDENKÄYTÖN SUUNNITELMA

RAKENNEMALLIVAIHTOEHDOT

Rakennemallivaihtoehtojen muodostamisessa lähtökohtana on, että maankäytön kehittämiskohteet, kasvun edellytykset ja yhteystarpeet tunnistetaan. Mallien tulee lisäksi olla sellaisia, että ne luovat elinkeinoelämälle kehittymisedellytyksiä ja lisäävät ihmisten viihtyisyyttä kotiseudullaan.

Rakennemallivaihtoehtojen muodostaminen käynnistettiin ideoinnilla, jossa pohdittiin erilaisia tulevaisuuden kehityskulkuja ja etsittiin uusia kasvun mahdollisuuksia. Rakennemallien muodostamis- ja vertailuvaiheessa käytiin keskusteluja päättäjien, alueen yrittäjien ja lukioikäisten nuorten kanssa. Rakennemallivaihtoehtoista pyrittiin muodostamaan persoonallisia ja hie- man liioiteltuja tulevaisuuden kuvauksia. Malleissa on esitetty periaatteellinen aluerakenteen ratkaisu sekä asumiseen, liikkumiseen, työssäkäyntiin ja yrittämiseen sekä vapaa-ajan viettoon ja virkistykseen liittyviä toimin- toja. Kaikissa vaihtoehtoissa on pohdittu keskusten palvelutasoa ja kyläverkkoa.

Työssä laadittiin neljä ideatasoista rakennemallivaihtoehtoa, joita verrattiin nykyisenkaltaiseen kehitykseen:

VE 0 + ”VIIMEINEN LYÖJÄ”: Laskeva väestö- ja työpaik- kakehitys, niukkenevat palvelut

Nykykehityksen mukainen malli, jossa väestö saman- kaisesti vähenee ja voimakkaasti keskittyy. Investoinnit ja työpaikat vähenevät ja elinkeinoelämän kilpailukyky heikkenee. Palvelut vähenevät voimakkaasti sekä kun- takeskuksissa että kyläalueilla. Kuntataloudet heik- kenevät väestön ikääntyessä, verotulojen vähentyessä ja kustannusten kasvaessa. Nykyisen kaltainen kehitys on rakenteeltaan hajautunut ja siksi tehoton, kallis ja ekologisesti kestävä. Malli ruokkii negatiivisen kehityksen kierrettä.

VE0 + Viimeinen lyöjä

- Laskeva väestökehitys → työvoimapula → vähän investointeja → vähän tulomuuttoa → vähän rakentamista
- Heikkenevä palveluvarustus myös keskustoissa
- Asuminen jatkossakin hajautunutta
- Kyläverkko heikkenee
- Teollisuuden ja maatalouden jatkuvuus vaarantuu
- Matkailu ei kehity

○ PALVELUKESKUKSET
● ASUMISEN ALUEET

Kuva 4. Vaihtoehto 0: Viimeinen lyöjä.

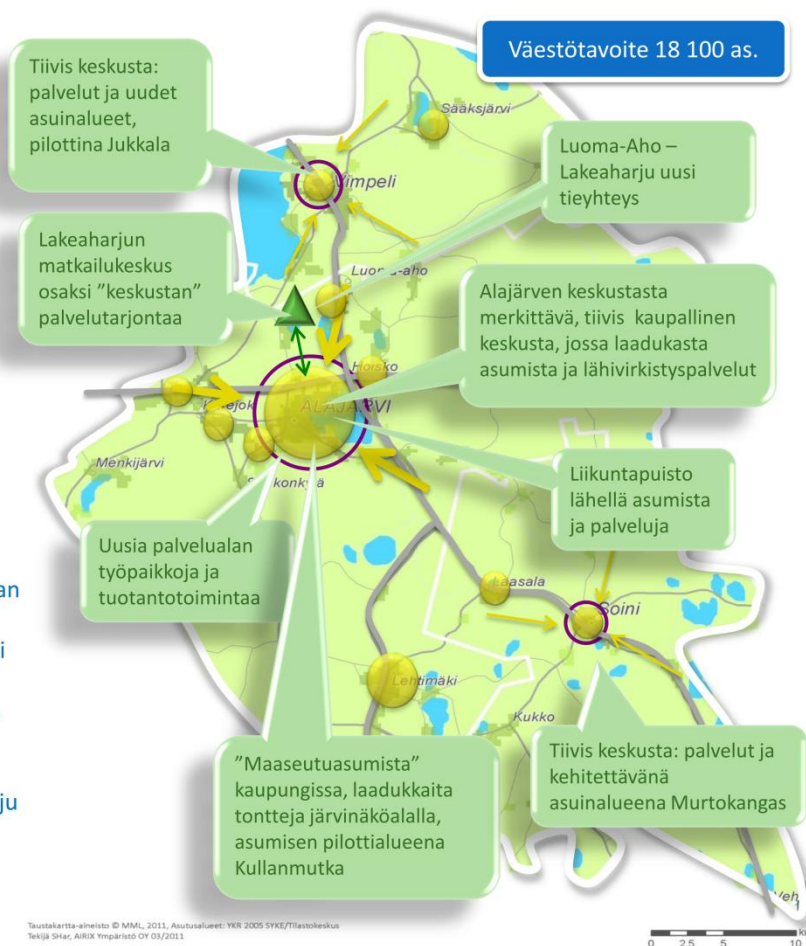
VE 1 "KÄRKIETENIJÄ" - Resurssien panostaminen vahvaan keskusta-alueeseen, jonka kasvu säteilee ympäröivälle alueelle

Vahvasti Alajärven keskustaa ja sen kehittymistä painottava malli, jossa resurssien suuntaaminen suurimpaan keskukseen hyödyntää myös Vimpelin ja Soinin taajamien sekä keskustien läheisyydessä olevan kyläverkon kehittymistä. Uutta asumista kaavoitetaan erityisesti Alajärven keskustaan ja sen lähialueille. Myös

työpaikat ja palveluvarustus Alajärven keskustassa kasvaa niin, että siitä muodostuu vetovoimainen ja elävä kaupunkikeskusta. Soinin ja Vimpelin keskustat kehittyvät vasta myöhemmin, kun Alajärven heijastusvaikutukset ulottuvat muihin kuntiin. Uutta yritystoimintaa syntyy erityisesti valtatie 16 varrelle ja sen liittymäalueille. Tiivis rakenne on tehokas ja pienentää kustannuksia nykytilanteeseen verrattuna merkittävästi.

VE1 Kärkietenijä

- Voimakas panostus Alajärven keskustan kehittämiseen → kasvu säteilee ensin Vimpelin ja sitten Soinin keskustoihin
- Alajärvelle monipuoliset palvelut – "kaupakeskusta"
- Uuden asumisen pilottina Kullanmutkan alue Alajärvellä
- Kehitettävänä asumisen alueina Jukkala Vimpelissä ja Murtokangas Soinissa
- Tiivis ja kaupunkimainen keskusta, uutta omakotiasumista kävelymatkan päässä keskustasta
- Kehittyviä työpaikka-alueita Alajärvi (palvelut), Hoisko, Luoma-aho
- Liikuntapuisto Alajärvelle, Soiniin ja Vimpeliin pienen kuntakeskuksen virkistyspalvelut
- Matkailu akselille Alajärvi-Lakeaharju
- Kyläverkko heikenee, elinvoimaisimmat kylät kehittyvät

10

Kuva 5. Vaihtoehto 1: Kärkietenijä.

VE 2 "JOKERI" - Voimakas (taajama-)rantojen hyödyntäminen asumisen ja virkistystyksen vetovoima-alueina

Maankäytöllinen painostus suuntautuu vesistöjen äärelle ja rantarakentamiseen. Rakenne hajautuu edelliseen malliin verrattuna melko voimakkaasti, eikä vah-

vaa ja kilpailukykyistä yhdyskuntarakennetta saada aikaan mallin mukaisella kehityksellä. Taajamien läheiset ranta-alueet ovat Alajärven keskustaa lukuun ottamatta heikosti hyödynnettävissä. Väestökasvu jää siksi alhaisemmaksi kuin keskittävissä malleissa. Uusia kasvumahdollisuuksia haetaan mm. järvimatkailusta.

VE2 Jokeri

- Taajamien palveluihin tukeutuville rannoille kaavoitetaan järvinäköalalla varustettuja tontteja ja rakennetaan keskustojen järvenranta-asumista → vetovoimaisuus kasvaa → uutta tulomuuttoa
- Suuri osa rannoista säilytetään yleisessä virkistyskäytössä
- Rannoille tulee myös uutta matkailutoimintaa
- Uusia työpaikka-alueita syntyy erityisesti keskustoihin
- Liikuntapuisto Alajärvelle; Soiniin ja Vimpeliin pienen kuntakeskuksen virkistyspalvelut
- Uutta ranta-asumista ja palveluja Lehtimäelle
- Kylistä kehittyvät erityisesti keskustojen lähellä ja järvien rannoilla sijaitsevat kylät, mm. Menkijärvi

Kuva 6. Vaihtoehto 2: Jokeri.

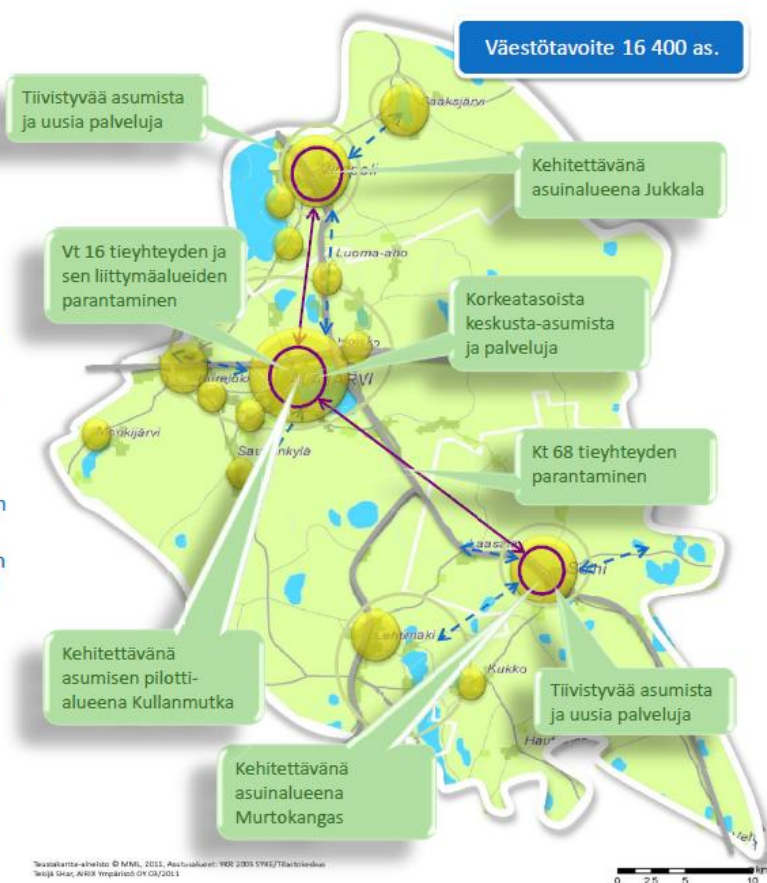
VE 3 "KOLMOSTILANNE" - Kolmen vahvan keskustan kehittäminen ja niitä tukeva monikeskuksinen kyläverkko

Rakennemallivaihtoehto kehittää tasapuolisesti kaikkea kolmea kuntakeskustaa: Alajärveä, Soinia ja Vimpeliä. Alajärven kasvu ei ole niin voimakas kuin vaihtoehdos-

sa 1 ja siksi kokonaiskasvu jää huomattavasti alhaisemmaksi. Toisaalta uutta väestönkasvua syntyy kaikkiin kolmeen keskustaan vaihtoehtoa 1 tasapainoisemmin. Kuntakeskusten vaikutuspiirissä olevat kylät kehittyvät ja liikenneyhteydet keskustan välillä paranevat.

VE3 Kolmostilanne

- Järvi-Pohjanmaata kehitetään kolmen, lähes tasavahvan keskuksen verkkona → väestötavoite alempi kun vahva keskus puuttuu
- Keskusten välisiä liikenneyhteyksiä (päätieverkkoa) kehitetään, Alajärven ja Vimpelin välille myös kevyen liikenteen yhteys
- Keskusten kehittyminen ja kasvu säteilee läheisille kyläalueille
- Asumisen pilottialueena kehitetään Kullanmutkaa (Alajärvi)
- Asumista kehitetään myös Jukkalan (Vimpeli) ja Murtokankaan (Soini) alueilla
- Palvelutyöpaikkoja keskustoihin, tuotantotoimintaa Luoma-aho ja Hoisko
- Virkistysyhteydet kehittyvät erityisesti keskustojen välillä
- Järvi-Pohjanmaalle ei synny yhtä, maakunnallisesti merkittävää kaupan ja palvelujen keskittymää

Kuva 7. Vaihtoehto 3: Kolmostilanne.

VE 4 "MERKKI PÄÄLLÄ" - Pääliikenneväyliin ja sijaintiin tukeutuva malli, jossa merkittäviä investointeja solmu-kohtiin

Vaihtoehdossa maankäytöllinen painopiste on pääliikenneväylissä ja aivan erityisesti niiden liittymäalueilla. Mallin oletuksena on ulkopuolisten investointien suun-

tautuminen Järvi-Pohjanmaalle, kun yrityksille on tarjolla houkuttelevia sijoittumiskohteita pääliikenneväyliä varsilta, kuntakeskusten läheisyydestä. Malli hajottaa keskusten yhdyskuntarakenteita väyliä varteen. Vaihtoehdossa ei päästä niin suureen väestökasvuun kuin vaihtoehdossa 1.

VE4 Merkki päällä

- Järvi-Pohjanmaan seutu kehittyy erityisesti alueelle suuntautuvien uusien investointien myötä → uusia työpaikkoja → tulomuuttoa
- Maankäytön painopistealueita ovat Vt 16 ja Kt 68 varret sekä niiden liittymäalueet
- Liittymäalueille syntyy uusia työpaikkoja ja palveluja, jotka heijastavat kasvua myös kuntakeskustoihin
- Alajärven keskustan vetovoima heikkenee ja kaupallinen keskusta "siirtyy" Vt 16 varteen
- Asumismahdollisuuksia on keskustoissa, mutta paras vetovoima jää hyödyntämättä
- Rakennuspaine järvien rannoille on vähäinen

Kuva 8. Vaihtoehto 4: Merkki päällä.

Vaihtoehtojen vertailu ja vaikutusten arviointi

Rakennemallivaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia arvioitiin monella tasolla. Vertailussa arvioitiin kunkin vaihtoehdon vaikutuksia väestökehitykseen arvioimalla väestövaikutuksia suualueittain. Lähtökohtana väestöllisten vaikutusten arvioinnille ovat olleet alueiden ikärakenne, tapahtunut väestökehitys ja sen ennusteet sekä oletetut investoinnit ja työpaikkakehitys.

Rakennemallivaihtoehtojen vaikutuksia on lisäksi arvioitu suhteessa:

- alue ja yhdyskuntarakenteeseen
- liikenteeseen
- yhdyskunta- ja energiatalouteen
- luontoon ja luonnonvaroihin
- ekotehokkuuteen ja ilmastomuutokseen
- maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

□ ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Yhtenä tarkastelukulmana on ollut asetettujen tavoitteiden toteutuminen eri rakennemallivaihtoehdoissa. Sen lisäksi rakennemallivaihtoehtoja on tarkasteltu suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Vaihtoehtoja on esitelty valtuustoseminaarissa, Järvi-Pohjanmaan yrittäjäillalla, lukiolaisten työpajoissa sekä kaupan kehittämisryhmässä. Tilaisuuksissa kerättiin vaihtoehtoja koskevia kommentteja ja palautetta, jotka otettiin huomioon lopullista rakennemallia valittaessa.

Rakennemallivaihtoehtojen vertailun perusteella eniten positiivisia vaikutuksia on Alajärven keskustaa painottavassa maankäyttövaihtoehdossa 1 "Kärkietenijä" ja selvästi muita edullisempi on myös kolmea kunta-keskustaa painottava vaihtoehto 3 "Kolmostilanne". Johtopäätöksenä mallien vertailusta ja vaikutusten arvioinnista todettiin seuraavaa:

VE 0 "Viimeinen lyöjä"

Kaikkein epäedullisin; elinvoima heikkenee, ainoastaan luontoympäristön kannalta hyvä

VE 1 "Kärkietenijä"

Eniten positiivisia vaikutuksia, tiivistymisen kautta vetovoimaa, kilpailukykyä ja säästöjä

VE 2 "Jokeri"

Uusia talous- ja matkailumahdollisuuksia, mutta myös paljon kustannuksia ja ympäristöön kohdistuvia haitta-vaikutuksia

VE 3 "Kolmostilanne"

Merkittäviä säästöjä ja vähän haitallisia vaikutuksia, eväät kasvuun ja poismuuton pysäyttämiseen eivät kuitenkaan riittäviä

VE 4 "Merkki päällä"

Hajautuvasta rakenteesta johtuen paljon haitallisia vaikutuksia ja uusia kustannuksia, voi kuitenkin houkuttaa investointeja

Vaikutusten arviointi osatekijöittäin

	VE0 Viimeinen lyöjä	VE1 Kärkietenijä	VE2 Jokeri	VE3 Kolmos- tilanne	VE4 Merkki päällä
Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	--	++	+	+	+/-
Vaikutukset yhdyskuntatalouteen	--	+	--	+	-
Vaikutukset liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen	-	+	-	+	+/-
Vaikutukset ekotehokkuuteen ja ilmastomuutokseen	-	+	-	+	+/-
Vaikutukset luontoon ja luonnonvaroihin	+/-	++	+/-	+	+/-
Vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan, jne.	-	+	+	+/-	-
Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	-	+	+	+	-
Vaikutukset palveluihin elinkeino-elämään ja kilpailukykyyn	-	+	+	+/-	+
Vaikutukset matkailuun	--	+	+	-	-

VALITTU RAKENNEMALLI

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman pohjaksi valittiin ohjausryhmässä 27.9.2011 optimaalisin rakennemalli usean vaihtoehdon yhdistelmänä. Perusteluissa todettiin, että yhden keskuksen malli ei ole muiden kuntien kannalta positiivinen ja Järvi-Pohjanmaan yhteistyössä on lähdetty siitä, että kaikkia kolmea kuntakeskusta pyritään kehittämään. Tulevaa kehitystä on kuitenkin katsottava ennen muuta elinkeinoelämän kehittämisen näkökulmasta. Vaihtoehdot 1 ”Kärkietenijä” ja 3 ”Kolmostilanne” tukevat parhaiten kokonaisuutena Järvi-Pohjanmaan elinkeinoelämän ja

muuta kehitystä. Seutukuntien välinen kilpailu Etelä-Pohjanmaalla kiristyy ja siksi tarvitaan vaihtoehdon 1 mukainen vahva veturi, Alajärven keskusta. Muista vaihtoehdoista tulisi valita parhaimpia kehittämisen eväitä, kuten esim. kehittyvät matkailualueet, aktiivikylät ja valtateiden kehittyvät liittymäalueet.

Ohjausryhmässä käydyn keskustelun pohjalta päätettiin, että Järvi-Pohjanmaan rakennemalli laaditaan vaihtoehtojen 1 ja 3 pohjalta niin, että muista vaihtoehdoista valitaan siihen sopivia, elinkeinoelämän kehittymistä sisältäviä elementtejä.

Kuva 9. Valitun rakennemallin kuvaus.

Järvi-Pohjanmaan tuleva aluerakenne on nykyistä aluerakennetta selvästi **tiiviimpi, toimivampi, kilpailukykyisempi, taloudellisempi ja ekologisesti kestävämpi.**

Lähtökohtana on, että Järvi-Pohjanmaata kehitetään **kolmen keskuksen: Alajärven, Vimpelin ja Soinin kuntataajamien verkkona.** Alajärven keskustan erityisrooli

on toimia verkon veturina ja kasvun käynnistäjänä. Kaikissa kuntataajamissa keskustoja tiivistetään ja asuinalueita uudistetaan. Keskustoihin rakennetaan korkeatasoisia omistus- ja vuokrakerrostaloja ja keskustojen liepeille uutta omakotiasumista. *Asuminen on korkeatasoista ja uusia asuinalueita kaavoitettaessa hyödynnetään vesistöjä ja rantanäkymiä.* Tiiviiden ja kaupunkimaisten keskustojen vastapainoksi luodaan uutta omakotiasumista kävelymatkan päässä keskustoista. Lähellä keskustojen pyritään löytämään *maaseutumaisia asuinympäristöjä* esim. 3 kilometrin säteellä nykyisistä palveluista.

Järvi-Pohjanmaalla pyritään kehittämään *uudenlaisia asumisen pilotteja*, joita ovat esimerkiksi puutalorakentamisen mallikohde Kullanmutka Alajärvellä sekä matkailukeskusten yhteyteen syntyvät ”kakkosasuminen” ja pysyvän asumisen konseptit Lakeaharjulla Vimpelissä ja Vuorenmaalla Soinissa. *Kyläasuminen kehittyy siellä, missä on luontaista kasvupohjaa*, asuintonttien kysyntää ja jokin vahva profiili kylän kehittymisen tukena. Sijainnista hyötyviä kyliä ovat mm: Luoma-Aho, Laasala ja Hoisko. Vahvasti asumiseen profiloituneita kyliä ovat mm. Koskenvarsi ja Lehtimäki Alajärvellä sekä Rantakylä Vimpelissä.

Alajärven keskustaa kehitetään maakunnallisesti merkittävänä palvelujen ja kaupan keskittymänä. Tavoitteena on kehittää maankäytön keinoin Alajärven keskustasta vetovoimainen seudun ”kauppakeskusta”, jolla on riittävä vetovoima kilpailussa suurempia keskuksia vastaan. *Vimpelin ja Soinin keskustoja kehitetään uuden ja tiivistyvän rakenteen myötä palvelujen alueina* ja Lehtimäen vanhaa kuntakeskusta monipuoliset peruspalvelut sisältävänä palvelukeskuksena. Erityisen tärkeää on alueidenkäytön suunnitelman kautta varmistaa nykyisten *yritysalueiden kehittyminen* ja laajeneminen sekä samanaikaisesti etsiä uusia yritystoiminnan alueita. Keskeisin kohde on Järvi-Pohjanmaalla Alajärventien teollisuusalueen laajentaminen ja kehittäminen. Uusia työpaikka-alueita kaavoitetaan valtatie 16 liittymäalueille ja kantatien 68 varteen Luoma-aholla ja Vimpelissä. Muita kehittyviä työpaikka-alueita ovat erityisesti Alajärven ja Vimpelin

palvelukeskustat, Hoiskon teollisuus- ja yritysalue sekä Kuninkaanjoen yritysala Soinissa.

Merkittävästi Järvi-Pohjanmaan alueidenkäyttöön ja työllisyyteen vaikuttava asia on *tuulivoiman tuotanto*. Tuulivoimasta ja muusta uusiutuvan energian tuotannosta kehitetään Järvi-Pohjanmaan uusi kärkitoimiala. Kaavaillut tuulivoima-alueet sijaitsivat vyöhykkeellä, joka ulottuu Soinin eteläosista Alajärven itäisiin osiin.

Liikenteen kehittämisedellytyksiä turvataan myös alueidenkäytön suunnitelmassa. Keskusten välistä päätiesverkkoa (Vt 16 ja Kt 68) kehitetään ja joukkoliikenne-edellytyksiä pyritään kehittämään ohjaamalla uutta maankäyttöä keskuksiin ja joukkoliikennekäytävien varteen. Keskeisimpiä liittymäalueita kehitetään mm. tilaa vievän erikoiskaupan sijoittumisalueina. Valtatie 16:lta on tarpeen rakentaa kokonaan uusi tieyhteys Alajärventielle. Myös uusi matkailua palveleva tieyhteys on tarpeellinen välillä Luoma-aho – Lakeaharju. Kevyen liikenteen yhteyksiä kehitetään taajamien läheisyydessä (mm. Koskenvarsi – Alajärven keskusta).

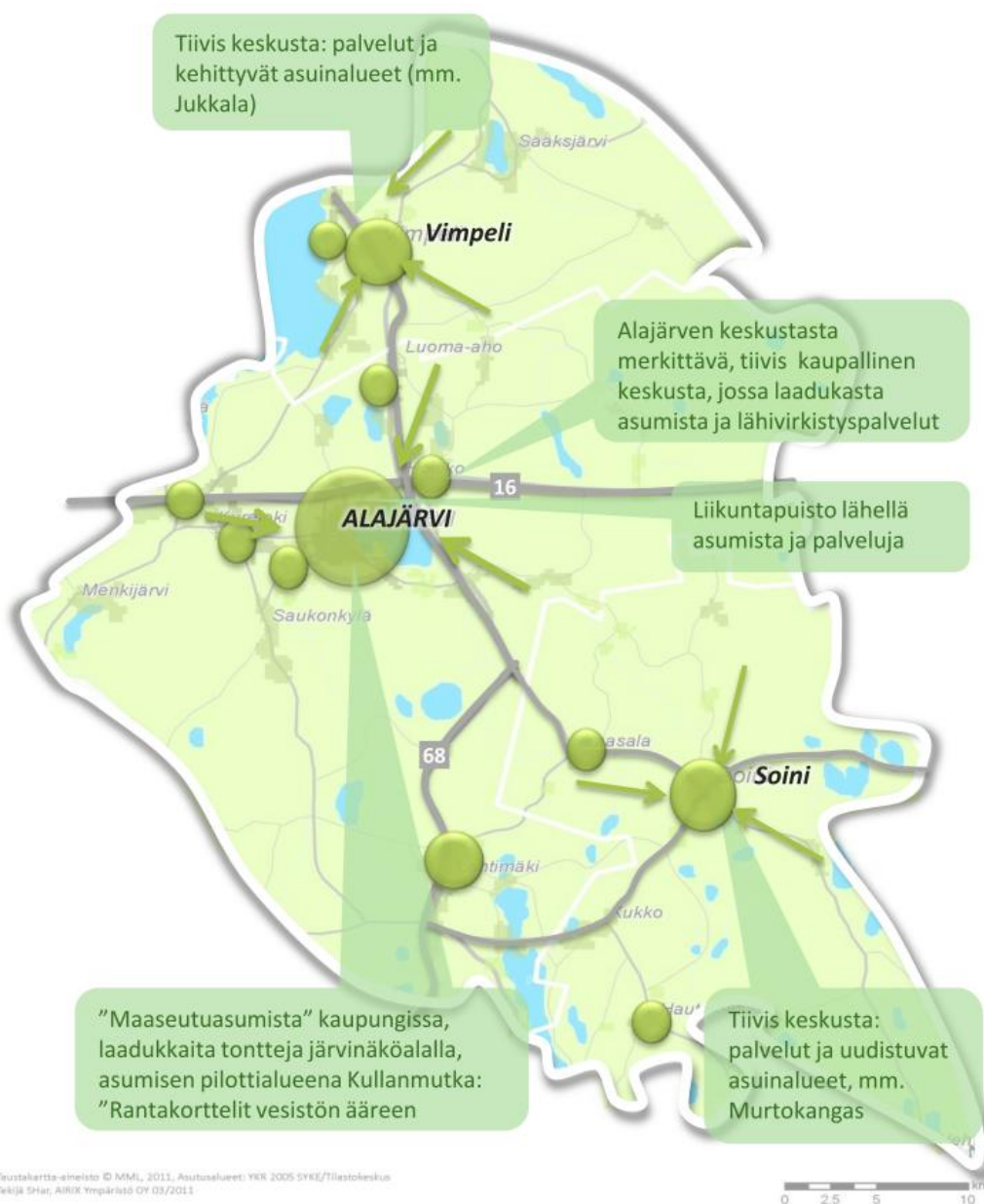
Matkailu on yksi tulevaisuuden kärkitoimialoista Järvi-Pohjanmaalla. Matkailun toiminnallista kehittämistä ja matkailurakentamista edistetään Lakeaharjun, Vuorenmaan ja Valkealammen matkailu- ja virkistyskeskuksissa. Alajärven keskustan liikuntapuistoa laajennetaan ja kehitetään vaihteittain. Asumisen ja muun uuden maankäytön myötä luodaan *Alajärven* ympäri kiertävä *rantareitti*: keskusta – Kullanmutka – Pekkolanmäki – Isosaari – Pynttärinniemi. Myös Soinin ja Vimpelin keskustoihin ja niistä läheisiin matkailukeskustoihin luodaan *laadukkaat virkistysreitit*.

Valittua rakennemallia on kuvattu tarkemmin seuraavien teemojen avulla:

- **Asuminen**
- **Liikenne**
- **Palvelut ja elinkeinot**
- **Matkailu ja virkistys**

Asuminen

- ❑ Järvi-Pohjanmaata kehitetään kolmen keskuksen verkkona
- ❑ Alajärvi toimii verkon veturina ja kasvun käynnistäjänä
- ❑ Vimpelin ja Soinin keskustoja tiivistetään ja asuinalueita uudistetaan
- ❑ Laadukasta asumista vesistöjä hyödyntäen, tiivistyviä keskustoja ja maaseutuasumista keskusten palveluja lähellä
- ❑ Uuden asumisen pilottina mm. Kullanmutka Alajärvellä, Lakeaharju Vimpelissä ja Vuorenmä Soinissa
- ❑ Tiiviit ja kaupunkimaiset keskustat, uutta omakotiasumista kävelymatkan päässä keskustoista
- ❑ Lakeaharjun ja Vuorenmäen matkailukeskukseen vapaa-ajan asumisen lisäksi laadukasta ”kakkosasumista” ja pysyvää asumista
- ❑ Kehittyviä aktiivikyliä mm: Luoma-Aho, Hautakylä, Laasala, Sääksjärvi, Hoisko, Lakaniemi

Kuva 10. Asuminen Järvi-Pohjanmaalla

Liikenne

- ❑ Keskusten välistä päätieverkkoa (Vt 16 ja Kt 68) ja joukkoliikenne-edellytyksiä kehitetään.
- ❑ Liittymäalueina parannetaan (erikoiskaupan sijoittumisalueita)
- ❑ Kevyen liikenteen yhteyksiä kehitetään taajamien läheisyydessä
- ❑ Uusi matkailua palveleva tieyhteys Luoma-aho – Lakeaharju
- ❑ Uusi liittymä Vt 16:lta Alajärventielle

Kuva 11. Liikenne Järvi-Pohjanmaalla.

Palvelut ja elinkeinot

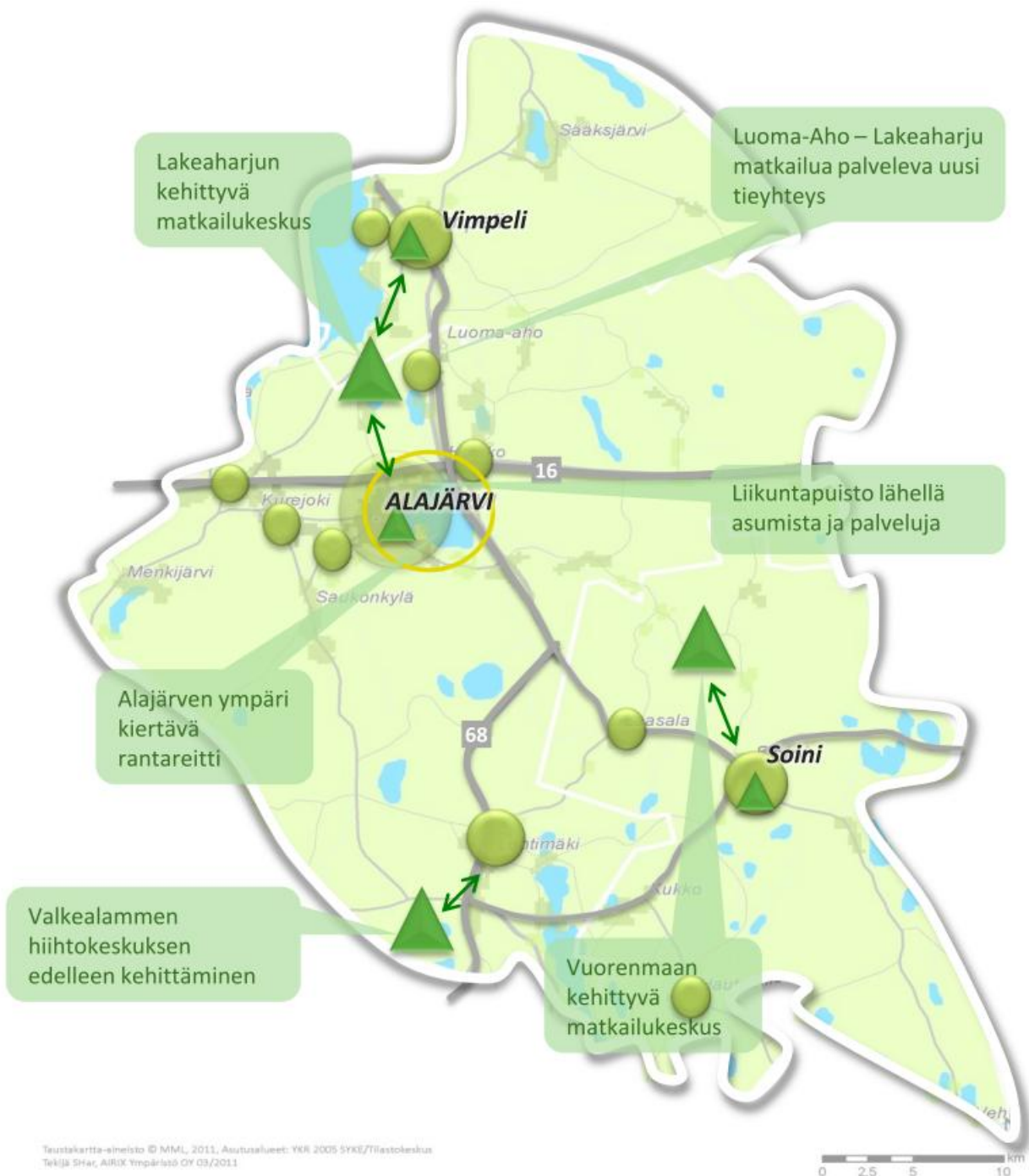
- Alajärven keskustaa kehitetään maakunnallisesti merkittävänä palvelujen ja kaupan keskitymänä ja laadukkaan asumisen alueena: Alajärvelle luodaan monipuoliset palvelut ja seudun ”kauppakeskusta”
- Vimpelin ja Soinin keskustoja kehitetään uuden ja tiivistyvän asumisen sekä palvelujen alueina
- Lehtimäkeä kehitetään palvelukeskuksena
- Alajärventien teollisuusaluetta laajennetaan ja kehitetään
- Uusia työpaikka-alueita kaavoitetaan valtatie 16 liittymäalueille ja kantatie 68 varteen Luoma-aholla ja Vimpelissä
- Kehittyviä työpaikka-alueita ovat erityisesti Alajärvi (palvelut), Vimpeli, Hoisko, Luoma-aho, Kuninkaanjoen yrityslaakso
- Tuulivoimasta ja muusta uusiutuvan energian tuotannosta kehitetään Järvi-Pohjanmaan uusi kärkeitoimiala

Kuva 12. Palvelut ja elinkeinot Järvi-Pohjanmaalla.

Matkailu ja virkistys

- Matkailun kehittämisalueet: Lakeaharju, Vuorenmaa ja Valkealampi
- Liikuntapuiston laajentaminen ja edelleen kehittäminen Alajärven keskustassa
- Alajärven ympäri kiertävä rantareitti keskusta – Kullanmutka – Pekkolanmäki – Isoaari – Pynttärinniemi
- Soinin ja Vimpelin keskustoihin laadukkaat virkistyspalvelut
- Kattavat ulkoilu- ja virkistysreitit matkailukeskuksiin ja ranta-alueille

Taustakartta-aineisto © MML, 2011. Asutusalueet: YKR 2005 SYKE/Tilastokeskus
Tekijä SHar, AIRIX Ympäristö OY 03/2011

Kuva 13. Matkailu ja virkistys Järvi-Pohjanmaalla.

KYLÄVERKKO

Järvi-Pohjanmaan tulevaa aluerakennetta on myös tarkasteltu kyläverkon ja kylien kehittymismahdollisuuksien näkökulmasta. Kylien asema ja kehittymismahdollisuudet vaihtelevat hyvin paljon. Kylien kehittymiseen vaikuttavat mm. *kylän fyysinen sijainti* (keskustojen läheisyydessä tai pääliikenneväylien varressa sijaitsevat kylät hyötyvät eniten), *kylän luontaiset kasvunäkymät* (ikä rakenne, syntyvyys), *kylän mahdollinen profiloituminen* (esim. teollisuus- tai matkailukylänä) ja *työpaikkojen määrä*. Hyvin suurelta osin kylän tulevaisuuteen vaikuttaa myös kyläläisten oma aktiivisuus ja siitä lähtevät kehittämistoimet.

Rakennemallitarkastelussa on tehty alustavaa kylien profiloitua käytettävissä olevan aineiston perusteella. *Alueidenkäytön suunnitelman valmistumisen jälkeen kylien kehittämistä on kuitenkin tarpeen jatkaa* mm. kyläkerroksilla ja yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla (kyläsuunnitelmat, kyläkaavat).

Alueidenkäytön suunnitelmassa yleispiirteinen profilointi on laadittu seuraavin kriteerein:

Maatalouskylä

Kylässä on erittäin vahvaa maataloustuotantoa

Teollisuuskylä

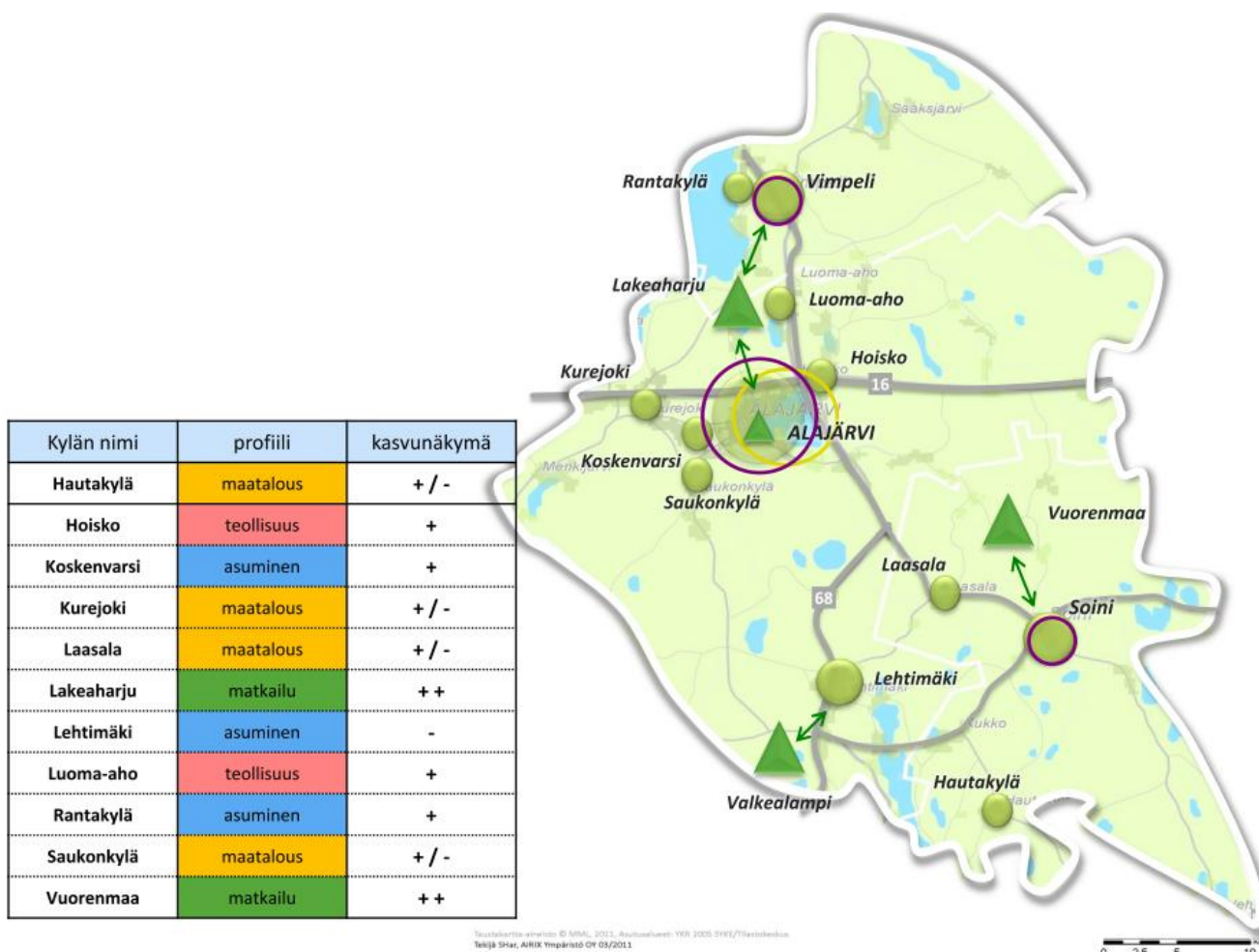
Kylässä on teollisuustyöpaikkoja tai merkittävästi muuta tuotannollista toimintaa

Asumiskylä

Kylä on merkittävä asuinkeskittymä pääliikenneväylän varrella tai suuremman keskuksen läheisyydessä

Matkailukylä

Matkailukeskus tai matkailusta merkittävästi riippuvainen kylä

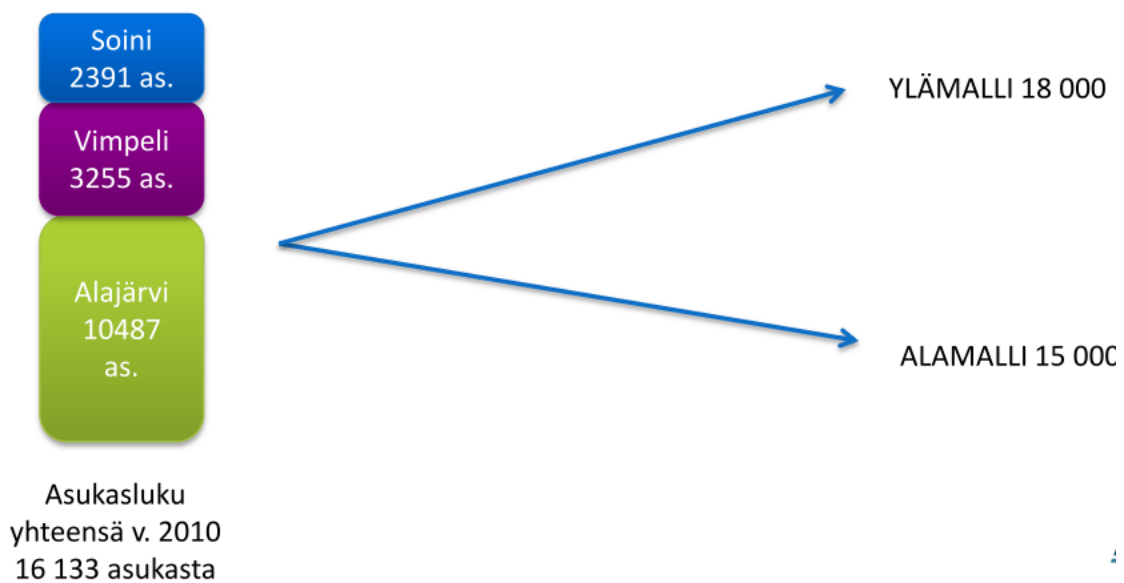
Kuva 14. Järvi-Pohjanmaan kyläverkko ja kylien profiilit.

3. VALITUN MALLIN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Rakennemallin muodostamisen lähtökohtana on ollut **tavoitteellinen mitoitus** eli usko siihen, että aluerakenteellisilla ja muilla kehitystoimenpiteillä Järvi-Pohjanmaan väkiluku saadaan nousuun tai aleneminen ainakin pidettyä kohtuullisena.

Varsinainen mitoitustarkastelu on laadittu valitusta vaihtoehdosta kahdella erilaisella väestötrendillä:

- Alenevan kehityksen trendi – n. 15 000 asukasta vuonna 2030
- Kasvavan kehityksen trendi – n. 18 000 asukasta vuonna 2030

Kuva 15. Rakennemallin mitoitus.

Valitun rakennemallin vaikutusten arviointia on tehty monella tasolla. Erikseen on tarkasteltu valittua aluerakennetta suhteessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumiseen. Kaikki keskeiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat rakennemallin mukaisessa kehityksessä (erityisesti ylämallissa, jossa väkilukutavoite on 18 000 asukasta) hyvin.

Rakennemallille asetetut keskeisimmät tavoitteet nuorten paluumuutosta, elinkeinoelämän kehittymisestä, eri ikäryhmien laadukkaasta elämästä ja hyvinvoinnista sekä taloudellisen, kestävän ja toimivan aluerakenteen syntymisestä toteutuvat myös erinomaisesti valitun mallin mukaisessa kehityksessä. Tässäkin korkeampi väestöpohja luo paremmat edellytykset tavoitteiden toteutumiselle kuin laskeva väestötrendi.

	--	-	-/+	+	++	Alamalli Väkiluku 15 000	Ylämalli Väkiluku 18 000
Toimiva aluerakenne						+	++
Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu			-/+			- / +	++
Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat						+	+
Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto						+	+

		Alamalli Väkiluku 15 000	Ylämalli Väkiluku 18 000	
--	-	-/+	+	++
Nuorten (tulevaisuuden työvoiman) palaaminen kotiseudulleen				
❖	Houkuttelevien tonttien ja asuntojen tarjoaminen järvinäköalalla	- /		+
❖	Hyvien kaupallisten ja julkisten palvelujen tarjoaminen keskustoissa	+		
❖	Virkistys-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen tarjonta lähellä asuinalueita			
Liike-elämän kehittäminen ja uusien investointien saaminen Järvi-Pohjanmaalle				
❖	Valtatieteyhteyksien ja niiden liittymäalueiden palvelujen kehittäminen	- /		
❖	Vaihtoehtoisten ja houkuttelevien yritystonttien tarjonta helposti saatavilta alueilta	+		++
❖	Lakeaharjun ja Vuorenmaan matkailukeskusten kehittäminen			
Laadukkaan elämän ja hyvinvoinnin turvaaminen kaikille ikäryhmille				
❖	Lähipalvelujen turvaaminen ohjaamalla uusi rakentaminen palvelujen läheisyyteen			++
❖	Maaseutuasumisen ja siihen liittyvien elinkeinojen kehittäminen kyläympäristöissä	+		++
❖	Ihmisten välistä yhteydenpitoa ja tapaamisia aktivoivat keskustat (torit ja kävelyalueet)			
Taloudellisen, kestävän ja toimivan aluerakenteen luominen				
❖	Tiiviin ja autoilua vähentävän yhdyskuntarakenteen luominen	+		++
❖	Elinvoimaisen ja kuntatalouden kannalta tehokkaan rakenteen luominen kaavoituksella			

- luontoon ja luonnonvaroihin
- ekotehokkuuteen ja ilmastomuutokseen
- maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Vaikutukset ekotehokkuuteen ja ilmastomuutokseen (VTT)

Toiminnot sijoittuvat yhdyskuntarakennetta täydentävästi ja tiivistävästi sekä alamallissa että ylämallissa. Maankäytön aluetehokkuus kasvaa keskeisillä alueilla. Uudessa rakennuskannassa rivi- ja kerrostalojen osuus on nykyistä suurempi ja asumisväljyyden kehitys on kohtuullista. Rakennusten energiankulutus ja siitä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt kasvavat uudesta rakentamisesta huolimatta maltillisesti.

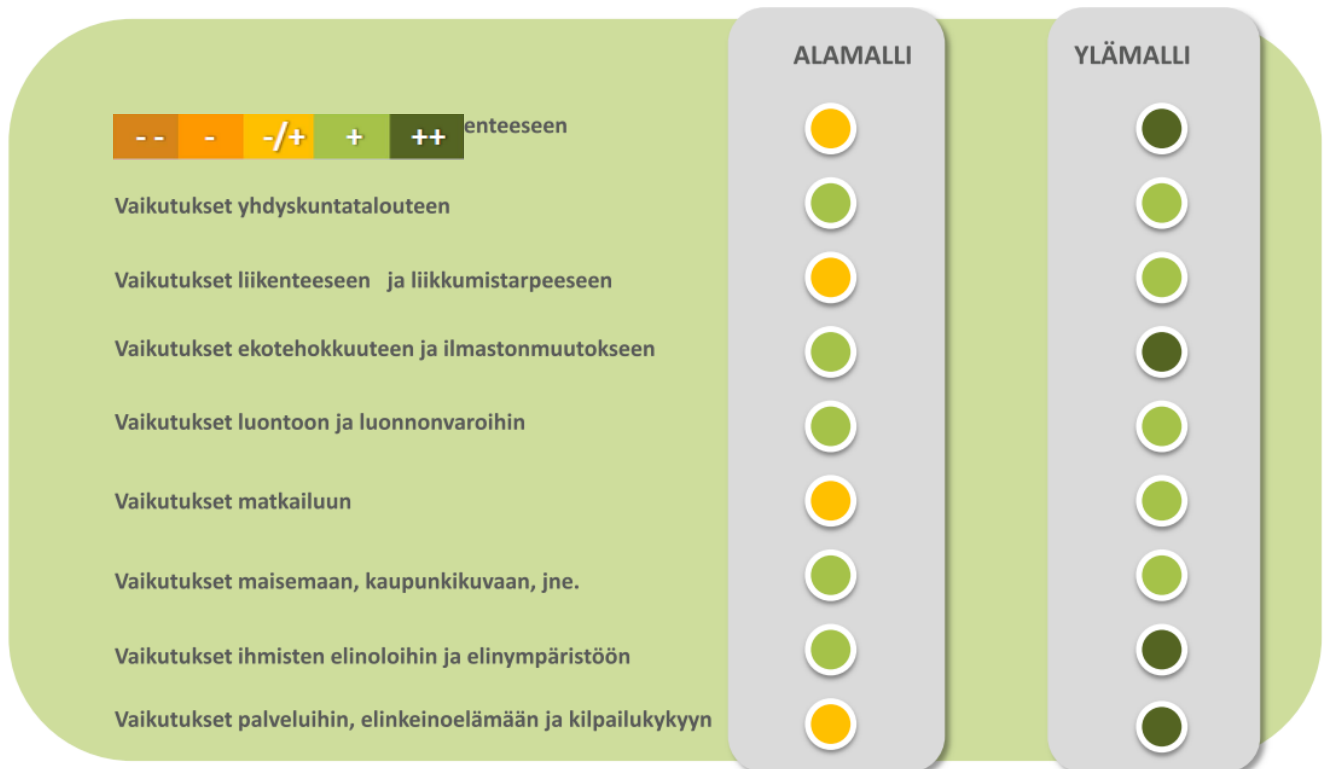
Olemassa olevaa perusrakennetta voidaan rakenne-mallien (ylä- ja alamalli) mukaisessa kehityksessä hyödyntää. Uusien verkostojen ja muiden rakenteiden tarve on suhteellisen pieni. Myös perusrakenteeseen sitoutuneen energian ja raaka-aineiden tarve on suhteellisen pieni.

Asutuksen keskittyessä ja sijoituessa keskustojen lähelle liikkumisen tarve pienenee sekä ylämallissa että alamallissa. Kävelyn ja pyöräilyn edellytykset paranevat. Joukkoliikenteen edellytykset kuitenkin heikentyvät väestön vähentyessä.

Ekotehokkuuden (energian ja raaka-aineiden kulutus, aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt ja muut päästöt, jätteet ja yhdyskuntakustannukset) kannalta mallien mukainen kehitys on suhteellisen edullinen. Ilmastomuutoksen hillinnän kannalta sekä ylämalli että alamalli ovat melko edullisia, erityisesti hajautuvaan kehitykseen (nykykehitykseen) verrattuna.

Yhteenveto

Vaikutukset ovat positiivisimpia nykyistä suuremmalla väestöpohjalla (ylämallissa) ja valitulla aluerakenteella. Valitun mallin kautta onnistutaan luomaan nykyistä selvästi tiiviimpi yhdyskunta- ja aluerakenne, torjumaan näin ilmastomuutoksen haitallisia vaikutuksia, parantamaan ihmisten elinololoja ja elinympäristöä sekä lisäämään elinkeinoelämän kilpailukykyä ja parempia palveluja ainakin kuntakeskuksissa. Alenevan väestö-trendin mukaisessa alamallissa vaikutukset ovat valitulla aluerakenteella nykytilannetta selvästi paremmat, mutta kuitenkin heikommät kuin ylämallissa.

Kuva 16. Yhteenveto Järvipohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman teemoittaisesta vaikutusten arvioinnista.

4. TOIMENPIDEOHJELMA

Alueidenkäytön suunnitelman *toimeenpano ja käytäntöön saattaminen* on ensiarvoisen tärkeää Järvi-Pohjanmaan tulevan kehittymisen kannalta. Suunnitelmista on ryhdyttävä käytännön tekoihin välittömästi. Keskeinen osa toimenpiteitä on tuleva kaavoitus ja muut maankäyttöhankkeet, joilla erilaisia kehittämis-toimenpiteitä, investointeja ja muuta rakentamista ohjataan. Kaavoituksen lisäksi on aihealueittain esitetty muita tärkeitä kehittämistoimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä tulisi tarkastella alueidenkäytön suunnitelman seurantaryhmässä vuosittain, mielellään ennen seuraavan vuoden talousarvion laatimista.

Toimenpideohjelmissa osoitetaan Järvi-Pohjanmaan alueen *tärkeimmät kaavahankkeet*. Erityisen tärkeäksi seudun kehittymisen kannalta nousee Alajärven keskustan ja sen lähialueiden osayleiskaava sekä Alajärven keskustan rakennemalli.

Alajärven keskustan ja sen lähialueiden osayleiskaavalla tulee luoda kilpailukykyiset edellytykset keskustan ja lähialueiden kehittymiselle niin asumisen, palvelujen kuin elinkeinoelämän kannalta. Alueidenkäytön suunnitelman mukaisesti osayleiskaavan tulee tarjota kaavoituksella laadukkaita asumisen mahdollisuuksia vesistöjä hyödyntäen ja maaseutuasumista toimivien

yhteyksien päässä keskustasta. Alajärven keskustaa tulee tiivistää. Keskustan osayleiskaavassa tulee huomioida tarpeet kevytliikenteen yhteyksien parantamiselle (mm. rantareitti). Keskustan osalta tulee kaavoituksella tarjota myös uusia palvelujen ja kaupan alueita. Uusia työpaikka-alueita kaavoitetaan Alajärven nykyistä teollisuus- ja yritysalueita laajentaen, Vt 16 liittymäalueille ja Kt 68 varteen Luoma-aholla.

Alajärven keskustan rakennemalli on Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman tarkennus. Siinä osoitetaan periaatteet keskustan kehittämisestä palvelujen ja kaupan keskittymänä sekä laadukkaan asumisen alueena. Keskustan rakennemalli luodaan vaihtoehtotarkastelun kautta sidosryhmät huomioiden.

Aktiivinen vuorovaikutus eri sidosryhmien kanssa (yrittäjät, nuoret) on erittäin tärkeää niin kaavahankkeissa, rakennemalliprosessissa ja kuin muissakin maankäytön kehittämishankkeissa.

Kaavahankkeet tulee käsitellä vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Käsittelyn tukena toimii yleispiirteinen raami eri kaavojen toteutumisen aikatauluista (taulukko alla) sekä kytkennöistä alueidenkäytön strategiaan (aikataulutettu kaavio kehittämishankkeista).

KAAVAT JA MUUT MAANKÄYTTÖHANKKEET	Vuosi
• Alajärven keskustan ja sen lähialueiden osayleiskaava	2012
• Alajärven keskustan rakennemalli	2012
• Luoma-ahon – Varpakan alueen osayleiskaava(t)	2013-2015
• Höykykylän alueen osayleiskaava	2014-2015
• Alajärven ”pikkujärven” kaavahanke: Kultanmutka – Viinämäki – Pekkola – Pappilansaari – Pynttärinniemi	2012-
• Tuulivoimarakentamista ohjaava osayleiskaava	2013
• Sääksjärven osayleiskaava	2015
• Vuorenmaan kaavahanke	2013
• Murtokankaan alueen asemakaavan uudistaminen	2014
• Kt 68 varren kaavahanke Vimpelissä	2015-
• Vieresiemen kaavahanke	2012

ASUMINEN	
• Loma-asumista ja pysyvää asumista Lakeaharjun matkailukeskuksen yhteyteen	
• Loma-asumista ja pysyvää asumista Vuorenmaan matkailukeskukseen	
• Alajärven keskustan tiivistäminen	
• Alajärven keskustan laajenemissuuntien tutkiminen (mm. läntiset alueet, Pynttärinniemi, Pekkolanieniemi)	
• Kt 68 varren ja joenrannan uudet asuinalueet Vimpelissä	
• Murtokankaan kaavan uudistaminen, tonttikoon väljentäminen	
• Suurten AO-tonttien kaavoittaminen kasvaviin kyliin, lähelle olevia palveluja	
• Rantatonttien kaavoittaminen lähelle matkailukeskuksia ja kylien palvelujen läheisyyteen	
• Vanhojen kylien kaavojen tarkistaminen tonttikokojen kasvattamiseksi	
• Mustaniemen alueen asemakaavan laatiminen	

TYÖPAIKAT, YRITYSTOIMINTA JA PALVELUT	Vuosi
• Tuulivoima-alueiden rakentaminen ”tuulivyöhykkeellä” Alajärvellä ja Soinissa	
• Mustaniemen alueen kehittäminen etätyökeskuksena	
• Yritystoiminnan tukeminen kasvukylissä	
• Valtateiden liittymäalueiden kehittäminen yritysten sijoittumiskohteina (Vt 16 / Alajärventie / Kt 68)	
• Uusien työpaikka-alueiden kaavoittaminen Vimpeliin Kt 68 varteen	
• Alajärventien kehittäminen kaupan sijoittumiskohteena (lähellä ydinkeskustaa) ja työpaikkavyöhykkeenä	
• Alajärven kaupallisen keskustan kehittäminen vaihteittain	
• Alajärven keskustan teollisuusalueen laajentaminen	
• Luoma-ahon ja Vatkakan teollisuusalueiden kehittäminen	
• Alajärven Aalto-keskuksen kehittäminen	
• Soinin keskustan ja Mäkelänkylän välisen alueen tarkastelu teollisuusalueena	

MATKAILU	
• Vuorenmaan profilointi matkailu- ja aktiviteettikeskuksena ja asemakaavoitus	
• Lakeaharjun profilointi ja matkailukeskuksen kehittäminen	
• Valkealammen kehittäminen ympärivuotisen matkailun alueena	
• Matkailun kehittämistä palvelevien tieyhteyksien ja reittien rakentaminen	
• Ähtärinjärven ja Suninsalmen matkailullinen hyödyntäminen	
• Lappajärven hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan	

LIIKENNE	Vuosi
• Uusi liittymä ja tieyhteys Vt 16:lta (Tupasaari) Alajärventielle	
• Kaartusentien kehittäminen	
• Kiertoliittymät Kt 68 varteen Vimpelin keskustassa, liittymäalueiden kehittäminen	
• Luoma-aho – Lakeaharju -tieyhteyden rakentaminen	
• Uudet tie- ja siltayhteydet Alajärven ympäri	
• Kevyen liikenteen väylät taajamien läheisyydessä (erityisesti Koskenvarsi – Alajärven keskusta ja Soinin keskusta – Murtokangas)	
VIRKISTYS	
• Alajärven liikunta- ja ulkoilualueen vaiheittainen toteuttaminen	
• Alajärven ympäri kiertävän rantareitin ja sitä yhdistävien siltayhteyksien toteuttaminen	
• Alajärven vesistön puhdistaminen vaiheittain	
• Alajärven keskustan ympäristön ja maisemanhoidolliset toimenpiteet	
• Puistomaisen oleskelualueen kehittäminen Alajärven rantaan	
• Vimpelin keskustan torialueen kehittäminen ja uusi ”toripuisto” Savonjoen rantaan	
• Jokivarren reitti Vimpelissä (Lappajärven ranta – Jukkala – keskusta)	
• Kattavat ulkoilureittiyhteydet kuntakeskusten ja matkailukeskusten välille	

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman **toimenpideohjelman kärkihankkeita** ovat Alajärven keskustan ja sen lähialueiden osayleiskaavatyön ja rakennemallityön lisäksi erityisesti matkailukeskusten kehittäminen, tuulivoimatuotannon kehittäminen Järvi-Pohjanmaan uutena kärkitoimialana (ja sen vaatima osayleiskaava), Alajärven ”pikkujärven” puhdistaminen ja Alajärven teollisuusalueen laajentaminen.

Kehitettäviä matkailukeskuksia ja matkailualueita ovat Vuorenmaa, Lakeaharju ja Valkealampi. Ähtärin järven ja Suninsalmen asemaa matkailualueena tulee kehittää. Lappajärven matkailu- ja virkistysmahdollisuuksia tulee hyödyntää entistä paremmin mm. kehittämällä reittejä ja virkistysalueita Lappajärven rantaan ja yhdistämällä järvi Lakeaharjun matkailukeskukseen

tiiviimmin. Vapaa-ajan asumista ja pysyväisasumista houkuttelevia rantatontteja kaavoitetaan matkailukeskusten läheisyyteen. Matkailualueiden kehittämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomioita myös ko. alueiden saavutettavuuden parantamiseen (tieyhteydet ja ulkoilureitit mm. kuntakeskuksiin).

Tuulivoiman rakentamista ohjaavan osayleiskaavan laatiminen aloitetaan tavoitteen mukaan vuonna 2013. Tuulivoima muodostaa alueidenkäytön suunnitelman mukaan Järvi-Pohjanmaan uuden kärkitoimialan. Tuulivoiman tuotanto tuo uusia työpaikkoja ja toimii myös vetovoimatekijänä potentiaalisille, ympäristöarvoja arvostaville muuttajille. Alueen vetovoimaisuutta, laadukkaita asumis- ja virkistysmahdollisuuksia luo myös **Alajärven vesistön puhdistaminen** vaiheittain.

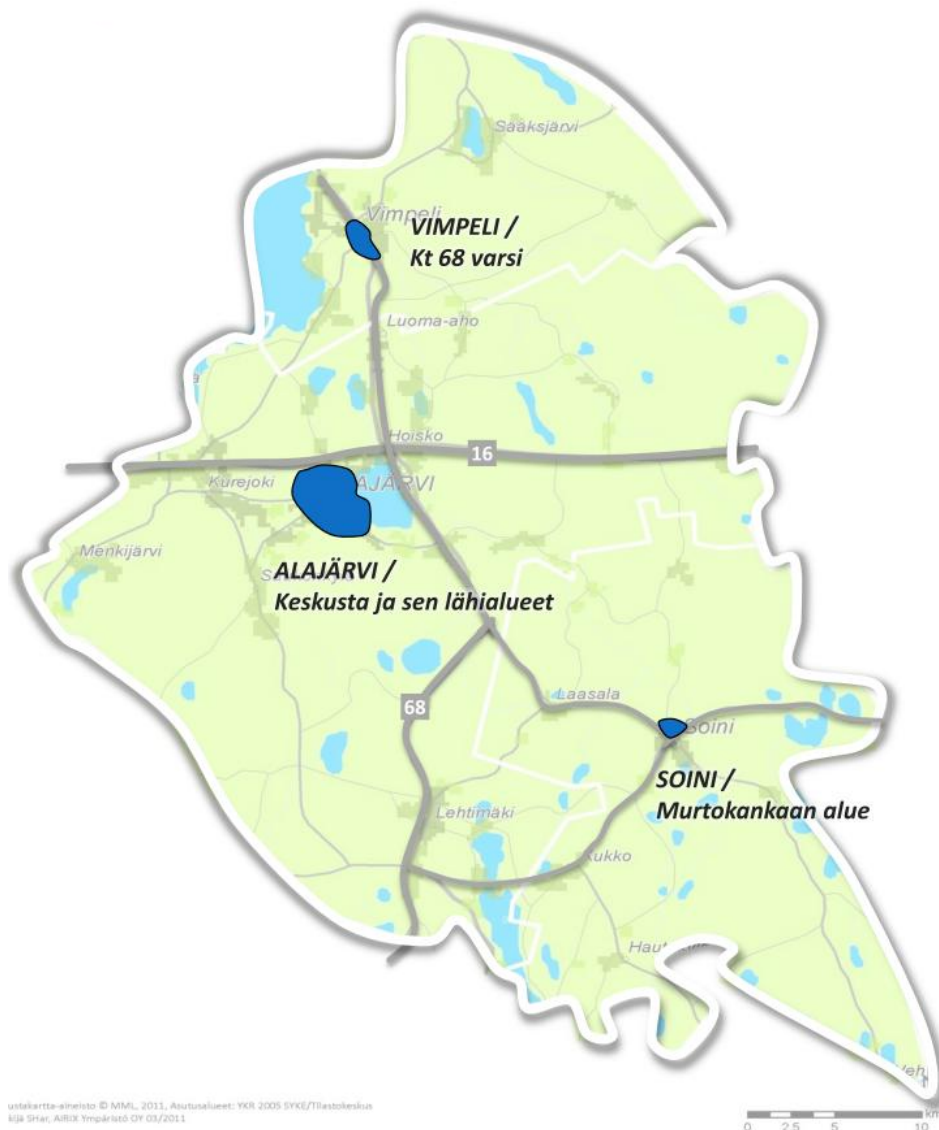
5. KUNNITTAIN TARKASTELTAVAT ALUEET

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman osana tarkasteltiin lisäksi tarkemmin ns. erityiskohteita, ”zoomattavia” kohdealueita. Alueita tarkasteltiin yleispiirteisesti kuvaamalla alueen mahdollista kehitettävää sisältöä toiminnoittain hyödyntäen sekä ortokuvia että ilmakuvia.

Alajärven osalta erityiskohteena tarkastellaan **keskustaa ja sen lähialueita** keskustaajaman laajenemisvaihtoehtoihin. Vimpelissä tarkastelualueena on **kantatien 68 varsi sekä osin Vimpelin keskusta ja jokivarsi**.

Soinissa tarkastelualueena on **Murtokangas**, jota tulee kehittää lähellä keskustan palveluja ja ulkoilureittejä sijaitsevana asuinalueena, jossa on tarjolla suuria tontteja.

Valittujen alueiden kehittäminen edellyttää tarkempaa toiminnallista suunnittelua, havainnollistamista ja kaavallista tarkastelua. Alla olevissa tarkasteluissa erityiskohteille on tuotu maankäytön kehittämisen ideoita.

Kuva 17. Tarkastelualueiden sijainti Järvi-Pohjanmaalla.

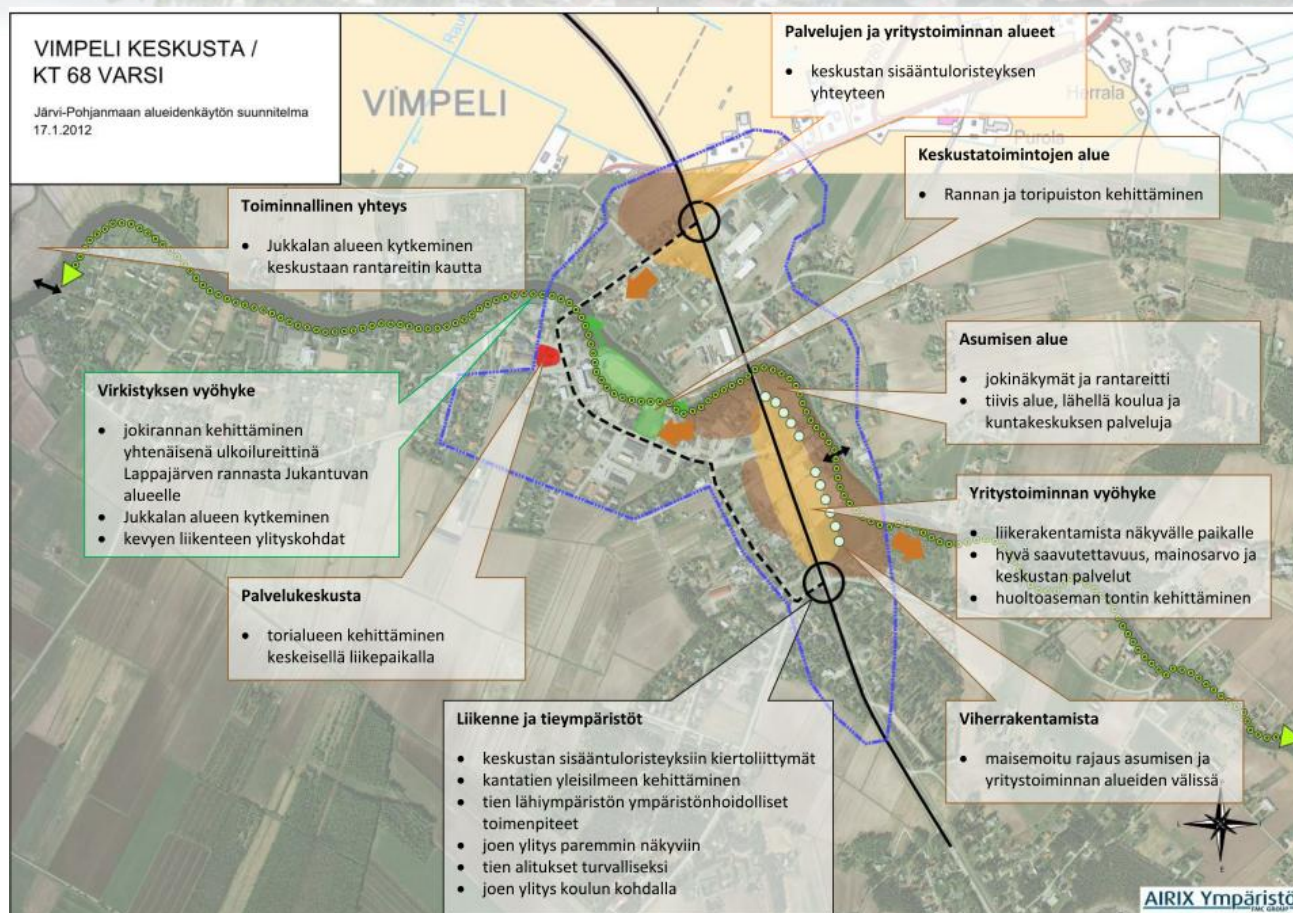
Alajärven ja koko Järvi-Pohjanmaan tulevan kehityksen kannalta on ratkaisevaa, miten Alajärven keskusta kehittyy. Seudulle tarvitaan **vetovoimainen, monenlaisia kaupallisia palveluja sisältävä keskusta**, joka syntyy vain riittävän tiiviin ja kaupunkimaisen rakenteen kautta. Samalla kun keskustaa tiivistetään, tulee ratkaista keskustataajaman pitkän aikavälin kasvusuunnat. Alajärven keskustan rakennemallityössä ratkaistavina päävaihtoehtoina ovat pohjoisessa laajeneminen Pekkolanlahtiin, lännessä Koskenvarren suuntaan ja etelässä niin, että keskustan ja Pynttärin välinen alue täyttyy uudella rakenteella ja laajenee edelleen Pynttärinniemen.

Suuri tulevaisuuden mahdollisuus ja koko Alajärven keskustan imagoa kohottava asia on **yhdyskuntarakenteen laajeneminen Alajärven ns. "pikkujärven" ympärille** vyöhykkeelle, joka ulottuu Kullanmutkan kautta Viinämäkeen ja edelleen Pekkolanlahtiin, sieltä silta- ja yhteyksillä Pappilansaareen ja edelleen Pynttärinniemen, josta Pynttärin kautta takaisin keskustaan. Uusia, tulevaisuuden **tiivitä asumisen alueita** syntyy Kullanmutkaan sekä keskustan ja Pynttärin väliselle alueelle. **Väljäkköä, maaseutumaista asutusta** on mahdollista kaavoittaa Pynttärinniemen ja Pekkolan-

niemeen. Pappilasaari kehittyy **loma-asumisen ja virkistyspalvelujen kohteena**. Uudet tieyhteydet ja "pikkujärven" kiertävä **rantareitti** tarjoavat erinomaiset virkistysmahdollisuudet ja pääsyn rantaan uusilta asuntoalueilta. Suunnitelman toteuttaminen edellyttää Pekkolanlahden perusteellista kunnostusta ja puhdistusta.

Alajärven tulevat kaupalliset palvelut, erityisesti päivittäistavarakauppa, sijoittuvat Alajärventien varteen laajenevalle **yritystoiminnan vyöhykkeelle** keskustan välittömään läheisyyteen. Kaupalliseen keskustaan sijoittuu korkealuokkaisen kerrostaloasumisen lisäksi hyvinvointipalveluja ja erikoiskaupan palveluja. Tilaa vievälle kaupalle osoitetaan sijoittumispaikkoja Alajärventien varressa ja Vt 16 **liittymäalueella**, jonne voidaan ohjata myös **liikenne- ja logistiikkatoimintoja**. Myös keskustan luoteispuolella oleva teollisuusalue laajenee ja uusi liittymä Vt 16 Alajärventielle palvelee myös teollisuuden kuljetuksia.

Virkistystyksen kannalta tärkeä alue on **urheilupuiston alue**, jota kehitetään vaihteittain. Uimahallin ja jäähallin rakentamisen jälkeen urheilu- ja liikuntapuistoa kehitetään ulkoiluun sopivana alueena myös Kurejoen eteläpuolella.

Vimpelissä kehittämiskohteeksi on valittu Kt 68 varsi Vimpelin keskustaajaman itäpuolella. Alue on Vimpelin tulevan imagon ja kuntakuvan kannalta keskeinen **kehittämisyöhyke ja "julkisivu"**. Tällä hetkellä kantatien varren ympäristö on epäsiisti ja jäsentymätön, eikä esimerkiksi Savonjoen ylityskohta juuri millään tavalla erotu.

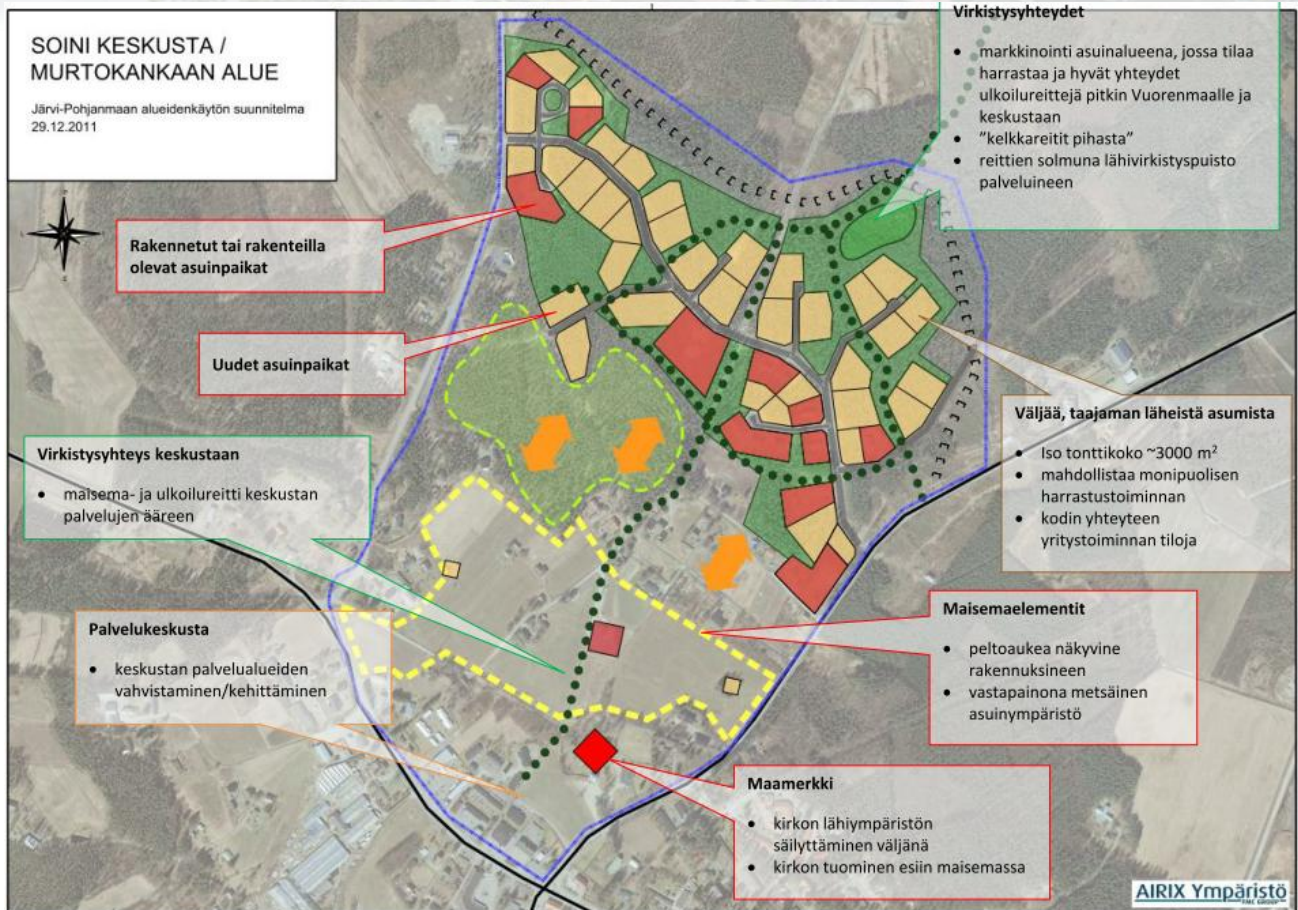
Alueen suunnittelussa korostetaan **jokivarsimaisemia ja jokirantaa virkistys- sekä asuinkohteena**. Uutta asutusta viedään jokirantaan siellä, missä maaperäolosuhteet sen sallivat. Kt 68 välittömään yhteyteen varataan vyöhykemäinen alue **pienimuotoiselle yritystoiminnalle**. Asumisen ja yritysalueen väli rajataan viher-rakennetulla vyöhykkeellä.

Kantatietä 68 jäsennetään Vimpelin kuntataajaman kohdalla liikenneturvallisuutta parantavilla **kiertoliittymillä** Savonjoen etelä- ja pohjoispuolella (Vimpelin keskustaan johtavat pääliittymät). Pohjoisen liittymän

yhteyteen ohjataan myös uutta asumista ja liikerakentamista. Kiertoliittymien rakentamisen yhteydessä varmistetaan kevyen liikenteen **turvalliset alitukset ja pääsy virkistysreiteille**. Virkistysyhteyden rungon muodostaa Vimpelin keskustan läpi virtaava Savonjoki, jonka varrelle rakennetaan **virkistysreitti** Jukantuvan uudelta asuinalueelta Vimpelin keskustaan (Rantakentälle) sekä edelleen Jukkalan alueelle ja Lappajärven rantaan.

Vimpelin nykyisin varsin hajanaista **keskustaa tiivistetään ja torikaupalle osoitetaan sijoittumisalue** ydinkeskustasta. Tulevaisuudessa kehitetään myös uusi **rantatorialue** Vimpelin pesäpallstadionin, Rantakentän välittömään yhteyteen.

Uusi asuinalue Jukkala kytketään tiiviimmin keskustaan rantareitin sekä Savonjoen ylittävän kevyen liikenteen yhteyssillan kautta.

Soinissa yhdyskuntarakenteen tarkastelualueeksi on valittu Murtokankaan alue, joka sijaitsee keskustaa-ajan pohjoispuolella, noin kilometrin päässä keskustan palveluista. Alue on kaavoitettu, mutta pieneköjä tontteja ei ole mennyt kovin hyvin kaupaksi. Alueella on juuri valmistunutta rakennuskantaa. Kirkonmäen ja Murtokankaan välissä sijaitsee maisemallisesti edustava peltoaukea, jonne ollaan rakentamassa suurta omakotikohdetta. Alueella on kaksi muutakin rakennuspaikkaa.

Murtokankaan kehittämisen lähtökohtana on **tonttikoon suurentaminen** ja **vahvistetun kaavan uusiminen**. Alueesta voidaan kehittää houkutteleva ja veto-voimainen asuinalue, jossa on harrastustoiminnalle ja pienimuotoiselle yritystoiminnalle soveltuvia suuria

asuintontteja. Uudistettuja asuintontteja alueelle voidaan osoittaa 20–30 mitoitukselta riippuen. Alueelta rakennetaan kevyen liikenteen käyttöön **maisematieyhteys**, joka lyhentää matkaa keskustaan ja parantaa näin palvelujen saavutettavuutta.

Avoim **peltomaisema säilytetään** muutamaa uutta rakennuspaikkaa lukuun ottamatta avoimena. Rajaus uudelle asuinalueelle on selkeä.

Keskeinen vetovoimatekijä Murtokankaan asuinalueella ovat **hyvät lähivirkistyspalvelut ja reitit**, jotka yhdistävät Soinin kuntakeskuksen ja lähialueen matkailu- ja virkistyskeskukset (Vuorenmaan ja Valkealammen). Murtokankaan kautta kulkevat niin hiihto- ja patikointireitit kuin moottorikelkkareitit. Reittien solmukohtaan rakennetaan lähivirkistyspuisto palveluineen.

6. SEURANTA

Säännöllinen ja aikataulutettu seuranta on välttämätöntä Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman mukaisen kehittämisen toteuttamiseksi. Suunnitelmaa tulee arvioida suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja tapahtuneeseen kehitykseen määrääjoin.

Seurannan tavoitteena on antaa realistinen kuva toteutuneesta kehityksestä ja edellytykset korjata suunnitelman sisältöä tarpeen mukaan. Seurannassa käytetään apuna valittuja indikaattoreita, jotka kuvaavat kehitystä väestön, muuttoliikkeen, työllisyyden, asumisen, elinkeinojen, osaamisen, palvelujen, liikenteen, virkistys-, hyvinvoinnin ja talouden suhteen.

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman seurantar ryhmänä toimii *vapaamuotoinen foorumi*. Seurantar ryhmä kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa, vähintään ennen vuotuisen talousarvion muodostamista. Seuranta tehdään kaavatöiden aikana jatkuvasti. Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman päivitystyö tehdään *valtuustokausittain* (4 vuoden välein) uuden valtuuston aloittaessa toimintaansa.

Seuranta toteutetaan yksiselitteisillä indikaattoreilla, jotka ovat sekä *määrällisiä* että *laadullisia*. Indikaattoreilla arvioidaan kehityskuvan toteutumista sekä sille asetettuja tavoitteita. Keskeisin osa seuranta ovat toimenpideohjelman toteutuminen, tilasto- ja paikkatietotarkastelut sekä erilaiset hyvinvointia kuvaavat mielipidemittaukset ja palautteet.

Seurantaindikaattoreita voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- ❑ **Toimenpiteiden toteutuminen ja sen vaikutukset asumiseen, maankäyttöön, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin sekä naapurikuntiin**

- ❑ **Yhdyskuntarakenteen muutoksien seuraaminen yleisindikaattoreilla: tilasto- ja paikkatietotarkastelut, yhdyskuntaseurantajärjestelmän (YKR) hyödyntäminen, kaavoitustarkastelut**
- ❑ **Sidosryhmätarkastelut: Asukastytyväisyys, elinkeinoelämän toimintaedellytykset, jatkuvan palautteen systemaattinen kerääminen ja huomiointi, kesäasukkaat, yrittäjyyksely, nuorten huomiointi**

Yleisindikaattoreita ovat mm. (tilasto- ja paikkatietotarkastelut): Asukasluku, ikärakenne, muuttotase, rakentaminen, myönnetty rakennusluvat ja talotyyppi- ja loma- ja muu vapaa-ajan asuminen, yritysten lukumäärä ja toimialajakauma, matkailun kehitys (matkailutulo, yöpymisten määrä, käyttöasteet), työpaikkojen lukumäärä ja toimialajakauma, työpaikkaomavaraisuus, työllisyys ja kuntatalous.

Lisäksi alueidenkäytön suunnitelman päivityksen yhteydessä olisi hyvä tarkastella esim. seuraavia indikaattoreita:

- ❑ **Palveluverkkotarkastelu: palvelujen saavutettavuus, tarve ja käyttö**
- ❑ **Investointitarkastelu**
- ❑ **Liikenteen seuranta: liikennetilastot, kehittämistarpeet, hankkeet ja investoinnit, kevytliikenne huomioiden**
- ❑ **Alueellisen kilpailukyvyyn indikaattorit: innovaatiotoiminta (mm. T&K-menot), yritysten kilpailukyky jne.**
- ❑ **Hyvinvointi-indikaattorit: Asukastytyväisyys, hyvinvointitilastot (esim. SOTKANet)**
- ❑ **Ympäristöindikaattorit: energian kulutus, kasvihuonepäästöt, liikenne, kestävä kehitys**

7. TIIVISTELMÄ

VUOROVAIKUTTEINEN PROSESSI

Järvi-Pohjanmaan eli Alajärven, Vimpelin ja Soinin alueidenkäytön suunnitelma on alueen rakennetta koskeva *yhteinen näkemys tulevaisuuden aluerakenteesta*. Järvi-Pohjanmaan strategisen alueidenkäytön suunnitelman tähtäin on *vuoteen 2030*. Tavoitteena on lisätä alueen kilpailukykyä, luoda uusia työpaikkoja, tarjota yrityksille hyviä sijoittumisalueita ja asukkaille viihtyisiä asuin ympäristöjä. Keskeistä suunnitelmassa on maankäytön keinoin turvata Järvi-Pohjanmaan kuntien kehittymisedellytykset.

Suunnitelma on luotu *vuorovaikutteisen prosessin* kautta. Menetelminä ja työkaluina alueidenkäytön suunnitelman laatimisessa ovat olleet mm. ohjausryhmätyöskentely, vuorovaikutustyöpajat, kyselyt ja keskeisten toimijoiden haastattelut. Tavoitteiden asetteluksa kuntien päättäjät ovat saaneet esittää tavoitteita valtuustoseminaarissa, Järvi-Pohjanmaan yrittäjät yrittäjäiltoissa ja alueen nuoret lukioiden työpajoissa. Sen lisäksi asukkaiden ja muuta palautetta on kerätty hankkeen projektipankin, nuorten aluefoorumin sekä sosiaalisen median kautta. Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelmassa on huomioitu *valtakunnalliset ja maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet*.

Osana alueiden käytön suunnitelmaa on laadittu myös toimenpideohjelma sekä tarkennetut tarkastelut kolmelta valitulta alueelta.

VETOVOIMAINEN JÄRVI-POHJANMAA

Alueidenkäytön suunnitelman mukaan Järvi-Pohjanmaan tuleva aluerakenne on nykyistä aluerakennetta selvästi *tiiviimpi, toimivampi, kilpailukykyisempi, taloudellisempi ja ekologisesti kestävämpi*. Suunnitelmassa on tehty selkeitä ratkaisuja panostamisesta keskustoihin ja tiiviimpään rakentamiseen.

Järvi-Pohjanmaata kehitetään *kolmen keskuksen*, Alajärven, Vimpelin ja Soinin kuntataajamien verkkona. Alajärven keskustan erityisrooli on toimia verkon *veturina*. Kuntataajamissa keskustoja tiivistetään ja asuinalueita uudistetaan. Lähellä keskustoja pyritään löytämään maaseutumaisia asuin ympäristöjä. *Kyläasumi-*

nen kehittyy siellä, missä sille on luontaista kasvupohjaa ja kylien toimijat itse ovat aktiivisia. Tärkeää on luoda houkuttelevia ja kiinnostavia ratkaisuja, jotka vetävät takaisin myös alueelta poismuuttaneita *nuoria*.

Alueidenkäytön suunnitelman kautta varmistetaan nykyisten *yritysalueiden kehittyminen* ja laajeneminen sekä samanaikaisesti etsitään uusia yritystoiminnan alueita. *Tuulivoimasta* ja muusta uusiutuvan energian tuotannosta kehitetään Järvi-Pohjanmaan uusi kärki-toimiala. Myös *matkailu* on yksi kasvavista toimialoista. Matkailun toiminnallista kehittämistä ja matkailurakentamista edistetään Lakeaharjun, Vuorenmaan ja Valkealammen matkailu- ja virkistyskeskuksissa.

Keskusten välistä *päätiieverkkoa* (Vt 16 ja Kt 68) kehitetään ja joukkoliikenne-edellytyksiä pyritään kehittämään ohjaamalla uutta maankäyttöä keskuksiin ja *joukkoliikennekäytävien* varteen. Keskeisimpiä *liittymäalueita* kehitetään mm. tilaa vievän erikoiskaupan sijoittumisalueina.

Elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kehittymisedellytysten varmistaminen luo lähtökohtia uusien työpaikkojen syntymiselle, uusille investoinneille ja tulomuutolle. Kehittämisessä on tärkeää huomioida nuorten ja työikäisten lisäksi ikääntyneet ihmiset. Alue- ja yhdyskuntarakenteen tulee olla nykyistä toimivampi, kustannustehokkaampi ja ympäristön kannalta kestävämpi.

Alueidenkäytön suunnitelman *toimenpideohjelman* kärkihankkeita ovat Alajärven keskustan ja sen lähialueiden osayleiskaavatyö ja rakennemallityö, matkailukeskusten kehittäminen, tuulivoima-alueiden rakentaminen, Alajärven järviolueen puhdistaminen ja Alajärven teollisuusalueen laajentaminen. *Aktiivinen vuorovaikutus* eri sidosryhmien kanssa (yrittäjät, nuoret) on erittäin tärkeää niin kaavahankkeissa, rakennemalliprosessissa ja kuin muissakin maankäytön kehittämishankkeissa.

Järvi-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnitelman mukainen kehittyminen edellyttää *säännöllistä seurantaa*, jolloin tarkastellaan mm. tavoitteiden toteutumista ja tapahtunutta kehitystä erilaisilla seurantaindikaattoreilla. Seurannan tavoitteena on antaa realistinen kuva toteutuneesta kehityksestä ja edellytykset korjata suunnitelman sisältöä tarpeen mukaan.

